ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

№ 188 (11786)
1968 оной августын 11, воскресени
сэн 2 мүнгэн

...-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

МҮНӨӨДЭР—БАРИЛГАШАДАЙ ҺАЙНДЭР.

БАРИЛГЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ГАБШАГАЙШУУЛДА АЛДАР СОЛО!

...ЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИНЭЙ ТҮРЭҺӨӨР 100 ЖЭЛЭЙ ОЙДО БЭЛДЭХЭ ТУХАЙ

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ТОГТООЛ

...Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе Коммунис ...арад, дэлхэйн бүхы оронуудай ажалшад 1970 оной ...тэмдэглэхээ байна.

...бүхы түүхэ Ленинэй нэрэтэй таһаршагүй холбоо... Маркс, Энгельсын революционно һургаалые сэсэн ...Советскэ Союзай Коммунис пар... байгуулагша, асари ехэ социальна револю... дэлхэй дээрэхи бүхы ... гүрэние эм... Ленинэй суртал бодолнууд дэлхэйн ... бүхы абасада гүн ехэ нүлөө үзүүлээ, үзүүлһээр...

...суртал, хэһэн хэрэгүүдэйнь мүнхэ байдаггал, Вла... Ленинэй нэрэ алдар мүнхэ. Пролетариадта, оло... алба хэхэ, дэлхэйе революционно ёһоор шэнэд... хэрэгтэ өөрынгөө бүхы ами наһые зорюулаа. ...ангиин, ажалшан арадай хүсэл эрмэлзэл... байгуулалтые, ажабайдалһаа уламжа... гарадаг тон шухала асуудалнуудта харюусаа. ...мүлжэлгэ байгуулалтые унагааха түлөө, эрхим ...түлөө, социализмын түлөө тэмсэлдэ хүдэл... бүхы ажалшадые Ленинэй ударидалгаар жолоо...

...зуун жэлэй эгээн лэ элитэ ехэ революционно туй... ...түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе сагай эхи табиһан Октябриин социалис революци, дэлхэйн социалис бай... бии болосо, сүлөөрэлгын асари ехэ хүдэлөөнүүд ба ...хүдэлмэришэн ангиин, ажалшадай диилэлэн илал... холбоотой. Ленинэй нэрэ пролетариадай ...социализмын ба ... һулдэ тэмдэг, ...ёһоор шэнэдхэн байгуулгын һулдэ тэмдэг боло...

...илалта туйлахын түлөө тэмсэхэдээ, Ленинэй ...ходоо хүсэ шадал олодог, зоригжодог байһаабди. ...парти, совет арад, бүхы ороной ажалшад Ильичтэ ...дуратайгаар, хүндэтэйгөөр хандадагаа элирхэйлэн ...өөһэдынгөө эрхим һайн һанал бодол, хүсэл эрмэлзэл... хандуулна.

...тариадай революциин, обществые социалис ёһоор шэ... байгуулгын сэсэн мэргэн теоретик гэлсүүлжэ Ленин түү... Сэсэн мэргэн ухаатай байхатаяа хамта, арад тү... ажабайдалай дүй дүршэлөөр баян, марксис теори маша ...мэдэдэг, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй тон шухала эрил... ...ые ойлгодог байгаа. Ленин түүхын хоёр үеын уул... ...тэрэнэй шэнэ дүй дүршэлэй, дэлхэйн хүдэлмэришэн ...тэмсэлые, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе шэнжэлһэ... ...ёөр, Марксын һургаалые тааруу шадамараар хүгжөө... ...уулаа.

...изм хадаа түүхэдэхи шэнэ үе сагай, им... ...ын ба пролетариадай революцинуудай, капитализмһаа ...да хүн түрэлтэнэй оролгын, коммунис общество бай... ...үедэхи марксизм болоно. Ленинизм хадаа революционно ...бодолой, революционно ябуулгануудай хэтэдээ залирша... нүхэсэл болоно.

...змын бүхы гол хубинуудынь—философи, политическэ ...научна коммунизм Владимир Ильич Ленинэй зохёол... ...саашадаа хүгжөөгдэһэн, бүри тодорхой болгогдоһон...

...лизмын һүүлшын шата бологшо империализм тухай, ...рэлэй парти, социалис революци, элдэб түхэл маягтай ...пролетариадай диктатура, социалис демократи, таряашад... ...ы ажалшадтай хүдэлмэришэн ангиин холбоо барисаан ...национальна ба аграрна асуудалаар, социалис общество ...а замууд тухай Ленинэй һургаал—ленинскэ эдэ бүхы ...бодолой баялигынь манай партиин, дэлхэйн революцион... ...рэлгын хүдэлөөнэй найдамтай зэбсэг болоно.

...диалектическэ, историческа материализмын хараа бо... ...рид шууд хамгаалаа, шэнэ шэнэ естественно-научна ...гонуудай талаар философско гүн гүнзэгы согсолол хээ, ...ын ухаан бодолые обществын дүршэлөөр, мүнөөнэй эр... ...кын амжалтануудаар, түйсэд лаблан тодоруулагдаһан шэ... ...олнуудаар баяжуулаа. Ленинэй зохёолнуудай сэгнэшэ... ...хуудаһанууд мүнөөшье тон шухала удха шанартай ...аараа. Ленинизм гээшэ революционно тэмсэлэй, шэ... ...тво байгуулгын тон орёо асуудалнуудые шиидхэхэ тео... ...скэ үндэһэн һургаал болоно.

...теорие хуушарһан һургаал бэшэ, харин ябуулга хэхэ ...ри болоно гэжэ тоолодог һэн. Имагтал марксизмые ша... ...маруугаар хүгжөөлгэ В. И. Ленинэй үзэл сурталай һулар... ...ехэ нүлөөтэ хүсэн болоно. Революционно ухаан бодо... ...марксизмын гол ёһонуудта үнэн байлгые, ажабайдалтай, ...ионно дүршэлтэй теориин холбоотой байлгые нэгэдхэһэн ...теоридо Ленинэй хандалгын жэшээ болоно.

...бодолынь хододоо ажалшадай аша туһада зорюулаг... байдаг.

...марксизмын арюун сэбэр байлгые шууд сэхээр хам... ...революционно теорие ревизионис ба хуушарһан бодо... ...гайруулгада эсэргүүсэн, эбсэшэгүйгөөр тэмсэдэг һэн. ...ско-ленинскэ һургаалай гол ёһонуудһаа, тэрэнэй ин... ...ональна удхаһаа ямарааршье сухарилга, научна теорие ...но-либеральна гү, али хуурмаг революционно үгэ хуу... ...гэхэ гэһэн ямаршье һэдэлгэнүүд дэлхэйн хүдэлмэришэн ...түүхэтэ зорилгонуудтай, социализмын үндэһэн аша ту... ...атагүй зүрилдэжэ ородог гэжэ түүхын дүй дүршэл ха...

...скэ партиин хүтэлбэреэр совет арадай хэһэн асари ехэ ...гэнүүд дотор марксизм-ленинизмын суртал бодол бэе... ...дана. Социалис оронуудтахи арадуудай түйлалтануудай, ...коммунис хүдэлөөнэй, уласхоорондын хүдэлмэришэн ан... ...национальна сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй амжалтануд дотор ...изм-ленинизмын үзэл суртал бэелэн мандана. КПСС-эй, ...партинуудай теоретическэ ажал ябуулгануудаар, дэл... ...коммунис хүдэлөөнэй хамтын оюун бодолоор революцион... ...ори хододоо баяжажа байдаг.

...тариадай революциин агууехэ вождь, хүдэлмэришэн ан... ...—шэнэ түхэлэй партие, социалис революциин ба ...тариадай диктатурын партие, ниитын-политическэ эмхиин ...түхэл янза болохо, социализм, коммунизм байгуулагша ...—большевигүүдэй партие эмхидхэн байгуулагша, ху... ...гэлсүүлжэ Ленин түүхэдэ ороһон байна. Ленинэй ...һан, ажал ябуулга хүдэлмэришэн ангиин, Коммунис пар... ...тэмсэлтэй таһаршагүй холбоотой. Революционно марксис ...гүйгөөр социалис революци илажа шадахагүй, социализм ...коммунизм байгуулхын аргагүй гэжэ эли тодоор ойлгодог ...юм.

...тал түрүү теорёор хүтэлбэри хэдэг парти, политическэ ...хүтэлбэри хангажа шадахаар парти түрүү тэмсэлшын үүргэ ...шадаха гэһэн Ленинэй суртал бодолой зүбые ажабайдал ...харуулаа. Бодото байдалые хараада абажа, өөһэдөө зо... ...гөөр үүсхэл гаргаха, тааруу зохид, олон янзын тактика ...хэ, ангиин тэмсэлэй элдэб түхэл маягуудые, онол арга... ...хэрэглэхэ гэжэ партида Ленин заадаг һэн. Парти, Ленин ...ратическа ба социалис революционно шэнэдхэлгэнүүдэй ...рамма хараалан тодорхойлһон, хаанта засагые, капитализмые ...ябадалда хүдэлмэришэн ангие, олониитэ ажалшадые ...ическэ талаарнь эмхидхэһэн юм. Агууехэ Октябриин со... ...революци, социализмын бүхэдэлхэйн-түүхэтэ түйлалта... ...ленинизмын стратеги ба тактикын угаа ехэ илалта болоно. ...засагые эзэлэн абалгада, мүн социализм, коммунизм байгуул... ...Коммунис партиин дүүргэхэ хүтэлбэрилхы үүргые Ленин ...талаһаань элирхэйлэн заагаа. Удаан саг соо партиин дүүр... ...агууехэ зорилгонуудые, түүхэтэ үүргые тодорхойлоо.

«Марксизм болбол хүдэлмэришэнэй партие хүмүүжүүлхэдээ, засагые абажа, социализм тээшэ **бүхы арадые хүтэлжэ,** шэнэ байгуулалтые залан шэглүүлжэ, эмхидхэжэ, буржуазигүйгөөр, буржуазида эсэргүүгээр обществынгоо ажабайдал байгуулха хэрэгтэ бүхы ажалшадай, мүлжэгдэгшэдэй багшань, хүтэлбэрилэгшэнь, вождьнь байжа шадахаар пролетариадай манлайе хүмүүжүүлнэ гээшэ» гэжэ Владимир Ильич заагаа һэн.

Коммунис парти өөрынгөө зэргэдэ хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай, интеллигенциин эрхим түлөөлэгшэдые нэгэдүүлэн, социалис обществын хүтэлбэрилхы политическэ хүсэн боложо ябуулгаяа хэдэг. Коммунизм байгуулха үедэ гарадаг шэнэ орёо зорилгонуудые шиидхэхэдээ, манай парти Маркс, Энгельс, Ленинэй теоридо, Советскэ Союзай, социализмын аха дүү оронуудай, дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй баян дүй дүршэлдэ түшэглэдэг. Коммунис парти марксизм-ленинизмын удхые, социализм болон коммунизм байгуулха тухай наукые хүгжөөн баяжуулна. Обществын социально-экономическа, оюун бодолой бодото ябуулгануудые гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ, ангиин хүсэнүүдэй хубааралые, түүхын үе бүхэнэй тодорхой онсо өөрэ илгаае бүхы талаһаань хараада абаха гээшэ марксизм-ленинизмын хүгжэдэг, Коммунис партиин дотоодын ба гадаадын политикые тодорхойлдог ёһотойл үндэһэ һууринь болоно.

Партиин хараа бодолой, бодото ябуулгануудай зохилдолые, тэрэнэй зэргын ушар ёһоо мэдэдэг журам бэхижүүлгые, нягта эмхидэлые, парти доторой демократи, партиин гэшүүдэй үүсхэл эдэбхи хүгжөөлгые Ленин угаа ехэ, шиидхэхы удха шанартайда тоолодог һэн. Манай партиин хүтэлбэри хэжэ ехэ амжалтануудые түйлаһан партийна ажабайдалай гуримууд ба гол ёһонуудые Ленин хараалһан, баримталан тодорхойлһон юм. Хүдэлмэришэн ангитай, бүхы ажалшадтай бата бэхи, үргэн ехэ холбоо барисаатай байдаг, өөрынгөө хэрэгүүдые ходо шүүмжэлхы ёһоор шалгадаг дээрэһээ манай парти хүсэ ехэтэй, илагдашагүй.

Партиин зэргые саашадань бэхижүүлхэ тухай, парти доторой демократи хүгжөөхэ, партийна журам бэхижүүлхэ тухай, партиин эхин организацинуудай дайшалхы шадабари дээшэлүүлхэ тухай, кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри һайжаруулха, партийна шиидхэбэринүүдэй гүйсэдхэлые шалгаха тухай, партийна хүдэлмэридэ научна ёһоор хандаха тухай шухалын шухала эрилтэнүүд КПСС-эй XXIII съездын документнүүд соо табигданхай. Партийна эхин организацинууд КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ажал ябуулгаяа нилээд һайжаруулжа, коммунистнуудай эдэбхи дээшэлүүлжэ шадаа.

Дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэние—хүдэлмэришэн, таряашанай гүрэние эмхидхэн байгуулагша, хүтэлбэрилэгшэ гэлсүүлжэ Ленин түүхэдэ ороо. Ленин гүрэн тухай марксис һургаалые хүгжөөгөө, Соведүүдэй республикын—ямаршье буржуазно-парламентскэ республикануудтай жэшэшэгүй, дээдэ шатын, шэнэ түхэлэй гүрэнэй—түүхэтэ удха шанарые гүнзэгыгөөр дэлгэлэн харуулаа. Соведүүдээр нэгэдхэгдэһэн ажалшан арад гүрэнэй бүхы хэрэгүүдые ударидаха ёһотой гэжэ Ленин онсолон заагаа һэн.

Соведүүдые, социалис гүрэние саг үргэлжэ бэхижүүлхэ гээшэ хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай аша туһые найдамтайгаар хамгаалха, ниитын ажабайдалые социалис ёһоор шэнэдхэхэ хэрэг хангажа шадаха гол шухала арга нүхэсэл болоно гэжэ Ленин тоолодог байһан.

Хүн түрэлтэн социализм тээшэ алхам хээгүй һаа, урагшаа дабшажа шадахагүй гэжэ В. И. Ленин заагаа һэн. Социализм гээшэ обществын хүгжэлтын бодото тодорхой эрилтые бэелүүлгэ, хүдэлмэришэн ангиин, үргэн олон арад зоной аша туһые хангалга болоно. Обществые социалис ёһоор лэ эмхидхэбэл, экономико, эрдэм болон соёлой хүгжэлтые арадай аша туһада зорюулжа, сүлөөтэ ажалда, зохёон байгуулхы хэрэгтэ ажалшадые элсүүлэн жагсаажа, хүнэй оюун бэлигэй, хаба шадабариин бүхы талаараа хүгжэхэ үргэн зам нээжэ шадаха байна. Социализм гээшэмнай обществын ажабайдалай ба хүн түрэлтэнэй ажал ябуулгын бүхы һалбаринуудтахи хурдан түргэн, таһалгаряагүй дэбжэлтэ болоно.

Эрдэм, техникын һүүлэй түйлалтануудые үндэһэ болгон байгуулагдаһан томо промышленность социализмын материальна гол гансахан үндэһэ һууринь болоно гээд Ленин онсолон тэмдэглэдэг бэлэй. Тон ехээр хүгжэһэн лэ үйлэдбэри хүдэлмэришэд, таряашадай ажалые хүнтэдхэжэ, материальна баялигые элбэг дэлбэг болгожо шадаха байна. Экономическа, ажахын баялигуудые жэгдэ һайнаар хэрэглэхэ гэжэ эрмэлзэдэг юрэнхы ехэ түсэбэй ёһоор лэ хэгдэдэг байгуулалта социалис гэһэн нэрэ абажа шадаха гэжэ В. И. Ленин заадаг һэн.

В. И. Ленинэй үүсхэлээр, тэрэнэй сэхэ хүтэлбэреэр ГОЭЛРО-гой түсэб—арадай ажахын түрүүшынь ниитэ түсэб зохёогдоһон байгаа. Тэрэние бэелүүлгэ социалис обществын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха шухалын шухала шата боложо үгөө. Түрүүшын табан жэлнүүдһээ ороноо индустриализацилжа ороһон ушар социализмын түлөө совет арадай хэһэн асари ехэ байлдаан болоно. Индустриализаци гээшэмнай арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ, арад зоной байдал һайжаруулха бата бэхи һуури табижа үгэһэн, манай Эхэ ороной өөрытөө хамгаалха шадабари хангаһан, научно-техническэ дэбжэлтын түрүү зэргэдэ ороноо оруулһан юм. Социалис томо индустри байгуулха ленинскэ политикын зүб байһые социализмын табин жэлэй дүй дүршэл баталан гэршэлээ.

Таряашадай хэтэ үеын гээгдэлые зайсуулхын тула хүдөөдэ социализмын экономическа бата бэхи үндэһэ һуури байгуулха, ленинскэ кооперативна түсэбэй үндэһөөр хүдөө ажахыда социалис ёһоной гүн ехэ шэнэдхэлгэнүүдые бэелүүлхэ шухала болоо һэн. Жэжэ ажахынууд дутагдалһаа гаража шадахагүй, тиимэһээ техническэ угаа ехэ дабшалта хэһэнэй үндэһөөр лэ газар таряаланда коммунизмын үндэһэ һуури хангаха хэрэгтэй гэжэ В. И. Ленин нэгэнтэ бэшэ хэлэдэг байгаа.

Хамтын ажахынуудта таряашадай һайн дураараа нэгэдэһэн, мүлжэгшэ анги—нюдарган баяшуулые усадхаһан, совхозуудые эмхидхэһэн ушар таряашадай ажабайдалда социальна үндэһэн хубилалта үүсхэн, хүдөө нютагай байдалые бүхыдэнь ондоо болгоод, мүнөө үеын хүдөө ажахын томо үйлэдбэри байгуулха ябадалда хүргөө. Коллективизаци хэгдэжэ, хүдөө нютагые хүгжэлтын социалис замда оруулһан, хүдэлмэришэн анги ба таряашадай холбоо барисаа батадхаһан байна. Хүдөө ажахыгаа социалис ёһоор шэнэдхэн хубилгаха гэһэн партиин ленинскэ политикын зүб байһые социализмын 50 жэлэй дүй дүршэл баталан харуулаа.

Социализм гээшэ ажалшадай өөһэдөө шэнэ байдал байгуулһан, социалис эмхидэлэй тон түбэгтэй асуудалнуудые өөһэдынгөө дүй дүршэлөөр шиидхэһэн ябадал, арад зоной бодото зохёон байгуулхы ажал болоно гэжэ В. И. Ленин хэлэдэг байгаа.

Энэнь социализмын үнэн бодото демократизм болоно. Социализм олон миллион хүдэлмэришэд, таряашадые обществын эдэбхитэ, политическэ ажабайдалда элсүүлдэг, ниитын хэрэгүүдые эрхилэлгэдэ тэдэние хабаадуулха үргэн ехэ арга боломжо олгодог, ажалшадай эрхэ ба сүлөөгөө эдлэхэ материальна, политическэ найдабари хангадаг юм.

Коммунизм байгуулгын үедэ социалис гүрэнэй байгуулалмжа ба демократи улам нарижан һайжардаг, саашадаа хүгжэдэг байна. Арадай засагай зургаанууд болоһон Соведүүд, ниитын эмхинүүд—совет профсоюзууд, Ленинскэ комсомол, кооперативна ба бусад эмхинүүд совет обществын ажабайдалда, олониитын политическэ, ажалай эдэбхи үүсхэл хүгжөөлгэдэ шухала һуури эзэлнэ. Соведүүдэй, профсоюзай, комсомолой, олониитын бусад эмхинүүдэй эдэбхи үүсхэлыень саашадаа бүхы аргаар бадаруулгые өөрымнай зорилго гэжэ манай парти тоолоно. Хүдэлмэришэн ангиин, арад түмэнэй аша туһые хамгаалагша Коммунис партиин үүргэнь социалис демократи бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ политическэ шиидхэхы арга нүхэсэл болоно.

Ажалшадай олоһон сүлөөнь—түбхын түрүүндэ мүлжэлгэһөө, социальна, политическэ, үндэһэ яһанай дарлалтаһаа, барга, харанхы байдалһаа хахасаһан сүлөө болоно. Сүлөө тухай асуудалые хаража үзэхэдөө, хэнэй, ямар ангиин сүлөөб? юунһээ сүлөөрхэб? ямар сүлөө болоноб? гээд түүхын талаар тодорхойгоор шэнжэлхэ хэрэгтэй гэжэ Ленин заадаг байһан. Империализмын үүдхэдэг хорото ябуулгануудһаа, обществодо харша, социализмда харша этэгээдүүдһээ социалис демократиин түйлалтануудые хамгаалха эрилтэ социализмын ашата хэрэгүүдээр, арад зоной ашата хэрэгүүдээр табигдана. Социалис демократие, хүнэй сүлөөе саашадань хүгжөөн дэлгэрүүлхын тулада, обществын бүхы гэшүүдые социалис заршамай гол ёһонууд ба гурим журам ямараршье эбдэхэ ябадалда эбсэшэгүй байхаар хүмүүжүүлхэ шухала болоно.

Социализмые бэхижүүлхын тула, арад зоной аша туһада, манай хамтын хэрэгэй түлөө харюусалгаяа, социалис Эхэ ороной үмэнэхи өөрынгөө эрхэтэн уялгые обществын гэшүүн бүхэнэй зүбөөр ойлгохонь шухала. Обществын гэшүүн бүхэнэй обществынгоо үмэнэхи харюусалгаяа мэдэрээгүй һаань, сүлөө түйлагдажа шадагдахагүй. Общество дотор ажаһуугаад, обществоһоо сүлөө ябажа болохогүй юм гэжэ Ленин тусхайлан тэмдэглэдэг байгаа.

Олониитын соёл болбосоролой хүгжэлтын талаар түүхын бүхэли үеые дабажа гарангүйгөөр, социализм байгуулхын аргагүй гэжэ Владимир Ильич заадаг бэлэй. Октябриин революци, Совет засаг хүдэлмэришэд ба таряашадые гэгээрүүлхын, тэдэнэй ушар ёһоо ойлгон мэдэрэнгеэр зохёон байгуулхынь тула шухала арга боломжо хангаа. Манай орон дотор бэелүүлэгдэһэн соёлой хубисхал совет хүнүүдые эрдэмтэй, болбосоролтой болгоо, эрдэм наука һалбаруулан хүгжөөгөө, арадай интеллигенциие бии болгоо, обществын оюун бодолой бүхы һалбаринуудта социалис суртал мандуулаа, дэлхэйн соёл гэгээрэлэй үнэтэ баялигые сахин хамгаалаа, улам арьбадхаа. Социалис революциин суртал бодол нэбтэрһэн литература ба искусство пролетарска ниитэ хэрэгэй, коммунизмын илалтын түлөө бүтэдэ арадай тэмсэлэй таһаршагүй хубинь болонхой. Соёлой байгуулалтын талаар партиин бэелүүлдэг ленинскэ политикын зүб байһыень социализмын 50 жэлэй дүй дүршэл баталан харуулба.

Ленинэй сэсэн мэргэн бодол национальна асуудалые теоретическэ талаарнь, бодото дээрэнь шиидхэхэ арга олгоо. Бүрин этигэлсэлгые үндэһэ болгодог, социализм ба коммунизмын илахын түлөө тэмсэлдэ аха дүү ёһоной нэгэдэл хэрэгтэй гэжэ эли тодоор ойлгодог, сүлөөрһэн нацинуудай холбоон хэрэгтэй гэжэ В. И. Ленин тусхайлан тэмдэглэдэг һэн. СССР-эй арадуудай аха дүү ёһоной, эбдэршэгүй хани барисаанай мүндэлэн мандалга, Эхэ оронойманай социалис республикануудай экономикын, соёл культурын һалбаран дэбжэлгэ, тэдэ республикануудай бата нэгэдэл хадаа национальна асуудал шиидхэхэдээ партиин баримталан бэелүүлдэг ленинскэ һургаалай ба политикын үнэн зүб байһые, пролетарска интернационализмын үзэл сурталай илаһые эли тодоор баталан харуулна.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй анхан бии бололго, эдэнэй баатар түүхэ В. И. Ленинэй нэрэ алдартайнь нягта холбоотой юм. Пролетариадай революциин сэрэгэй программын, социалис Эсэгэ ороноо хамгаалха һургаалай үндэһэ һуури табиһан түүхэтэ габьяа Ленин багшадамнай хабаатай. Совет гүрэнэй оршон байгаа бүхы үе соо манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд дайсадтай тулалдан тэмсэхэдээ, дайшалхы тугаа нэрэтэй түрэтэйгөөр абажа ябаа, социалис Эхэ оронойнтоо сүлөөтэ, бэеэ даанхай байдалые аршалан хамгаалаа, дэлхэйн арадуудые фашис богоолшолгоһоо абараа. Империалистнуудай хорото аашанууд тушаа һэримжэтэй, ходо доо һэргэг байха гэһэн Ленин багшынгаа захяае совет арад, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мартадаггүй.

Парти ба совет арад түйлай ехэ бэрхэшээлнүүдые, мүлжэгшэ ангинуудай үлэгдэлнүүдэй айхабтар үсэд эсэргүүсэлые дабажа, Ленинэй захяа заабаринуудые бэелүүлэн, хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай эбдэршэгүй бата холбоо барисаанда, СССР-эй бүхы арадуудай аха дүүгэй хани барисаанда түшэглэдэг хүсэн түгэс социалис гүрэн болгон өөрынгөө оронио түүхэтэ богони болзор соо хүгжөөгөө.

Ленинэй зааһан зүб замһаа партие хадууруулха гэжэ һэдэдэг троцкизмтай, «зүүнэй» ба баруунай оппортунизмтай, национал-хэлбэрилнүүдтэй, Ленинэй һургаалда эсэргүү бусад бүлэглэлнүүдтэй тэмсэн, партимнай социализм байгуулха генеральна хараа шугамаа аршалан хамгаалаа.

СССР-тэ социализмын хүсэд бүрин, эсэслэн илаһан ушар, коммунизм байгуулжа ороһон ябадал—Ленинэй суртал бодолой бодото бэелэл, Коммунис партиин политикын түгэс илалта мүн. Социализм агууехэ шэнэдхэн хубилгагша хүсэеэ, капитализмһаа үнэхөөр бүлюу һайн байһанаа бүхы дэлхэйн үмэнэ харуулаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай түйлаһан илалта, дэбжэлтэ ба болбосоролдо эсэргүү тон хорото дайсан—фашизмые бута сохилго Совет гүрэнэй илагдашагүй байһые, олон үндэһэ яһатантай совет арадай марксизм-ленинизмын үзэл сурталда үнэн байһые гайхамшаг тодоор харуулаа.

Советскэ Союзай 50 жэлэй хүгжэлтын дүн марксистко-ленинскэ һургаалай зүб, илагдашагүй байһанай, Коммунис партиин хүтэлбэри доро манай арадай ябажа байгаа замай зүб байһанай арсашагүй гэршэ болоно.

Ленин дэлхэйн пролетариадай, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй бүгэдэндэ мэдэрэгдэһэн вождь гэлсүүлжэ түүхэдэ ороо. Ородой гурбан революциин, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түүхые согсолон ниитэлжэ, коммунис хүдэлөөнэй стратеги ба тактика зохёолгодо түйлай ехэ туһа хүргэһэн байна. В. И. Ленин пролетариадай нэгэдэл бэхижүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсээ. Хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэлынь урдаа табиһан уг зорилго тээшэ амжалтатайгаар дабшаха шухала арга нүхэсэл мүн гэжэ Ленин тоолодог байгаа.

Ленин интернационализмын тугые дээрэ үргэжэ, коммунистнуудые, бүхы ажалшадые уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын үзэлөөр хүмүүжүүлдэг байһан. «Капитал гээшэ уласхоорондын хүсэн юм. Тэрэние илахын тулада хүдэлмэришэдэй уласхоорондын союз, тэдэнэй уласхоорондын аха дүүгэй хани нүхэсэл хэрэгтэй.

Бидэнэр национальна харшалалдаае, национальна хёмороое, национальна тусгаарлан илгаралгые буруушаадагбди. Бидэнэр—уласхоорондын холбоо барисаанай тала баригшад, интернационалистнууд гээшэбди»,—гэжэ Ленин тайлбаридаг бэлэй.

Ленинэй үүсхэлээр байгуулагдаһан Коммунис Интернационал революционно хүсэнүүдые элсүүлэн жагсаалгада онсо ехэ үүргэ дүүргэһэн юм. В. И. Ленин революционно сусаршагүй зоригоороо уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэхи оппортунизмда, хорото балмад аашада, национализмда эсэргүүсэн тэмсэдэг, революциин ба социализмын хуби заяанда тэдэ үзэл бодолой аюултай байһан тушаа коммунис партинуудта һануулдаг байгаа.

Дэлхэйн хүгжэлтые адаглаһан ленинскэ шэнжэлэлэй, империализмын хорото хархис удхые элишэлһэн тэрэнэй сэгнэлтын, хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэдэхи эрид хубилалтын шата, дэлхэйн коммунис революциин эхин бологшо Агууехэ Октябриин социалис революцие тодорхойлһон сэгнэлтынь зүб байһые түүхын ябаса бүрин тодоруулаа.

Үсөөхэн тоото революционно тэмсэлшэдтэй байһанаа өөһэдынгөө зэргэдэ олон миллион коммунистнуудые нэгэдүүлһэн түгэс хүсэтэ арми болотороо ургаһан уласхоорондын коммунис хүдэлөөн марксизм-ленинизмын дайшалхы туг доро ябажа, үнэхөөрөө баатарлиг зам гаталаа. Дэлхэйн бүхы шахуу оронуудта бии болоһон марксистско-ленинскэ коммунис, хүдэлмэришэдэй партинууд революционно хүдэлөөнэй түрүү зэргэдэ ябадаг, марксизм-ленинизмын ниитэ баялигта хубитаяа оруулжа байдаг юм.

Империализмда эсэргүү, капиталай ангиин дарлалтаһаа сүлөөрхын түлөө, колониальна богоолшолгын гутамшаг ёһо гуримые усадхахын түлөө тэмсэлдээ коммунис партинууд, хүдэлмэришэн анги, ажалшад элитэ ехэ илалтануудые түйлаа. Уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин, мүнөө сагай гол центр худар дэлхэйн социалис байгуулалтын дэбжэн орөлго, национально-сүлөөрэлгын революцинуудай амжалтанууд хадаа марксизм-ленинизмын бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалтанууд болоно. Империалис буржуазин хайшаншье гэжэ галзуураа, хоро шараа гаргаа һаань, шэнэ, социалис байгуулалта эрхэбэшэ илаха ёһотой гэһэн Ленинэй сэсэн мэргэн һургаал бодото дээрээ бэелжэ байна.

Экономическа, политическэ түбэг бэрхэшээлнүүдһээ мултархые, шиидхэгдэшэгүй социальна зүрилдөөнүүдһээ сүлөөрхые һэдэдэг империалис хархис этэгээдүүд сэрэгэй хорото балмад ябуулга, тухиралгануудай замда бүрил ехээр орожо байнхай. Империализм хадаа олон миллион хүн зоной ами наһые, соёл болбосоролой ашаг үрые хосоролгын аюулда оруулна. Эб найрамдалда, арадуудай амгалан байдалда эгээ ехэ аюул тохёолдуулжа байгаа американ империализм дэлхэйн элдэб орон хизаарнуудта хорото ябуулгануудаа улам дэбэргэн шангадхажа байна. Хара хархис хүсэнүүд арадуудай бэеэ даанги, сүлөөтэ байдалда хоро хүргэнэ. Империалис буржуази, урдынхидал адляар, фашис диктатурын арга методүүдые ходо ходо хэрэглэдэг боложо байнхай. Империалис дээрмэдэлгын политикада эсэргүү, демократиин, социализмын ба эб найрамдалай хэрэгэй түлөө тэмсэлдэ хамаг революционно, түрүү хүсэнүүдэй нэгэдхыень уряалһан Ленинэй уряа иимэ ушар байдалда онсо хүсэтэйгөөр дуулдана.

Социалис, буржуазна гэһэн хоёр үзэл сурталай хоорондо тон шанга тэмсэл, пролетариадай ба буржуазин, социализмын ба капитализмын ангиин хараа бодолнуудай эбсэшэгүй байһые элирхэйлһэн тэмсэл мүнөөнэй дэлхэй дээрэ бадаржа байна. «Капиталистнуудай гансашье сэрэгэй, политическэ бэшэ, мүн үзэл сурталай эсэргүүсэлтые, эгээл гүнзэгы, эгээл шанга эсэргүүсэлтые илан дараха зорилготойбди»,—гэжэ В. И. Ленин тусгаар тэмдэглэһэн юм. Империалис буржуази үндэһэ яһанай үзэл баримталдаг, ревизионис ба зүүнэй тала баридаг этэгээдүүдтэ гол түлэб түшэглэн, социалис оронуудай арадуудай ангиин мэдэрэл мохоохо, тэдэнэй суртал бодолой-политическэ нэгэдэл һуларуулха, ажалшадые эбгүй болгохо һэдэлгэ гаргана.

Буржуазна үзэл бодолдо эсэргүү тэмсэлдэ хамаагүйгөөр хандажа, ямаршье буулта хэжэ болохогүй: ангиин гол хараа бодолнууд эбсэхэ ёһогүй, харин нэгэниинь нүгөөдэеэ тэмсэлээр илаха ёһотой. Буржуазна үзэл бодолые балшыса элирүүлгэ—марксистнууд-ленинецүүдэй революционно уялга мүн.

Сэрэгэй хорото балмад ябуулга хэдэг, уласхоорондын харата аашануудые таргадаг империалис политикада эсэргүү, империализмда эсэргүү, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө, арадуудай национальна талаараа бэеэ даадаг болохын, сүлөөтэ байдалай түлөө тэмсэхын тула бүхы дэлхэйн ажалшад марксизм-ленинизмын туг доро жагсана. Маркс—Энгельс—Ленинэй һургаал үнэн зүб туладаа илагдашагүй хүсэтэй.

Ленин ажалшадай сүлөөтэ, зол жаргалта байдалай түлөө дүлэтэ тэмсэлшэ гэлсүүлжэ түүхэдэ оронхой. Ленин социализмын илалтын түлөө хизааргүй үнэн сэхээр тэмсэдэг байгаа. «Энэмнай агууехэ хэрэг гээшэ, энэ хэрэгэй түлөө ами наһаяашье үгэхэдэ хамаагүй»—гэжэ Ленин бэшэһэн юм. Тиин тэрэнэй бүхы ажаябадалынь хүдэлмэришэн ангиин, ажалша зоной хэрэгтэ, революциин хэрэгтэ, коммунизмын хэрэгтэ зорюулагдаһан байгаа. Ильич дайсадтай эбсэшэгүй, политикын талаар залан сэхэ, тодорхой асуудалнуудые саг сагай байдалтай тааруулжа шиидхэдэг байһан. Манай вождь, багша олониитэ зонтой таһаршагүй барисаатай байдаг, хүнүүдтэ энэрхы, анхаралтайгаар хандадаг, даруу түбшэн зантай, өөртөө, бусадта шанга эрилтэ табидаг—нимэл һайхан шэнжэ шанартай хүн байгаа.

Ленинһээ жэшээ абаха, бүхы ами наһаяа зорюулһан хэрэгэйнь түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэхэһээ ондоо һайн һайхан, арюун нангин юун байха бэлэй. Хүдэлмэришэд, таряашад, интеллигенци, олон үндэһэ яһатантай совет арад бүхыдөө ленинизмдэ үнэн байдаг, Ленинэй нэрэ алдарые һанан дурдан ажаһуудаг, ажалладаг, иладаг. Ленинизмдэ, коммунизмын хэрэгтэ үнэн байдагынь олониитын үнэн сэхэ ажал, зохёон байгуулхы бүтээл дотор эли тодоор харагдана. Владимир Ильич Ленинэй һүр жабхаланта суртал, бодолынь совет хүнүүдэй хамаг хэрэгүүд дотор бэелэн мандана. Манай парти коммунис байгуулалтын ленинскэ генеральна хараа шугамые алдар габьяата хэрэгүүдтээ алдадгүй баримталдаг түүхэтэй. Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, ниитын харилсаануудые улам һайжаруулха, политическэ бата мэдэрэлтэйгээр совет хүнүүдые хүмүүжүүлхэ саашанхи зорилгонууд партиин Программа соо, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүд дотор тодорхойлогдонхой.

Залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, революционно тэмсэлдэ, шэнэ общество байгуулгада тэдэние эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэрэгые В. И. Ленин угаа ехэ удха шанартайда тоолодог байһан. Революционно гүн суртал бодол, аха үетэнэй баян дүй дүршэлые шудалан абаха шадабари, коммунизмые бодото ажал хэрэгэй хүтэлбэри болгохо шадабари залуушуулда нэбтэрүүлхэ шухала гэжэ Ленин онсолон заадаг байгаа.

Асари ехэ, арюун һайхан аад, түбэгтэй зорилго—социализмын түлөө тэмсэлэй зорилго залуушуулда тудана гэжэ Ильич хэлэһэн юм. Бидэнэй һуури табиһан социалис обществын ордоние манай үхибүүд бүри оролдосотой нэтэрүүгээр үргэлжэлүүлэн бариха гэжэ В. И. Ленин бэшээ бэлэй. «Шэнэ, жабхалан һайхан ажабайдал зохёон байгуулхын түлөө эршэ согтой хүсөөр хам орохын тула, эдир нүхэдүүд, энэ шэглэлээр хэжэ байгаа хүдэлмэреэ улам шангадхыт» гэһэн Ленин багшын дүлэтэ халуун уряа хүбүүд, басагадта зорюулагданхай.

Залуушуул ушар ёһо мэдэнгеэр ажабайдалаа захалан, партиин ударидалга доро эсэгэнэрэйнгээ замаар дабшана, революционно уг заншалнуудые үргэлжэлүүлнэ, манай обществын материальна, оюун бэлигэй баялигуудые арьбадхана. Ленинскэ комсомолой табин жэлэй баатар габьяата түүхээр, революционно тэмсэлэй, коммунизмын суртал бодолнуудта хизааргүй үнэн байһанаа социалис байгуулалтын бүхы шатануудта харуулһан манай залуушуулай алдарта хэрэгүүдээр Коммунис парти, совет арад омогорхоно. Партиин ударидалга доро ябадаг Ленинскэ комсомол хэдэн үеын залуушуулда ниитын ажабайдалай, политическэ болбосоролой, коммунис хүмүүжэлэй гайхамшаг һургуули болоо.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИНЭЙ ТҮРЭҺЭӨР 100 ЖЭЛЭ
ОЙДО БЭЛДЭХЭ ТУХАЙ

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ТОГТООЛ

(Түгэсхэл. Үргэлжэлэлынь 1-дэхи нюурта).

Совет хүнүүд партиин хүтэлбэри доро коммунис байгуулалтын бүхы шэглэлнүүдээр ехэ амжалтануудые туйлаа. КПСС-эй XXIII съездын, Центральна Комитедэй Пленумүүдэй хараалһан, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, ажалшадай байдалые бүри баян, болбосоронги болгохо, совет обществын морально-политическэ нэгэдэлые улам батадхаха зорилготой политическэ, экономическэ, эмхидхэлэй хэмжээнүүдые манай арад зон маша ехэ зоригжолтойгоор бэелүүлжэ байна. Экономикын хүгжэлтэ промышленна үйлэдбэрилгын эршэ темпые улам түргэдхэнэ. Хүдөө ажахыдахи хэрэгүүд һайжаржа байнхай. Арад түмэнэй байдал улам һайжарна. Эдэ бүгэдэмнай бүри ехэ шэнэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ совет хүнүүдые зориг-жуулна.

Партимнай Ленинэй зааһан хараа шугамые хэлбэришэгүй баримталан, саашадаа бата алхамаар дабшаха байха.

Ленинэй зааһан хараа шугамаар дабшаха, Ленинэй захяа заабаринуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ гээшэ:

— коммунизм байгуулхын тула шухала бүхы юумэ хэхэ, социалис Эсэгэ оронойнгоо материальна ба оюун бэлигэй баялигуудые шэн зоригто ажалаараа арьбадхаха;

— коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэлбэришэгүй ургалта, арад зоной баян, болбосон байдалай дэбжэлтэ туйлаха, эрдэй ажахы хүтэлбэрилгын онол арга улам нарижуулан һайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтэ түргэдхэхын түлөө оролдосотой нэтэрүүгээр тэмсэхэ, ажалша хүниие хүндэлдэг байхаар хүмүүжүүлхэ;

— манай бүхы илалтануудай эшэ нүхэсэлые — хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай, арадай интеллигенциин морально-политическэ нэгэдэлые, манай ороной арадуудай аха дүүгэй холбоон ба хани барисаае саашадань батадхаха ябадал туйлаха;

— Совет гүрэнөө бэхижүүлхэ, социалис демократи хүгжөөхэ, манай бүхы ажабайдалда Соведүүдэй, ниитын эмхинүүдэй дүүргэдэг үүргэ, даадаг харюусалгые дээшэлүүлхэ, гүрэнөө хүтэлбэрилхэ бодото хэрэгүүдтэ ажалшадые улам үргэн олоорнь элсүүлхэ, коммунизмын түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэ-шэнэ ёһоной хүниие хүмүүжүүлхэ;

— Коммунис партиин зэргые саг үргэлжэ бэхижүүлхэ, партиин ба арадай нэгэдэлые химгадан батадхаха, партийна ба гүрэнэй ажабайдалда хабаатай ленинскэ ёһо гуримуудые наринаар сахиха, залан сэхэ байха, хүдэлмэридөө шэн бүтээсэтэй, даруу зантай, энэрхы сэдьхэлтэй байха, журам ба эмхидэл бэхижүүлхэ, обществодо харша аяг аашануудтай эбсэшэгүй шангаар тэмсэхэ, дутуу дундануудые эрид шууд элирүүлхэ ба зайсуулха;

— марксистско-ленинскэ теориин арюун сэбэр байдалые сахин хамгаалха, тэрэниие обществын хүгжэлтын түүхэдэ хабаатай оршон байдалтай зохилдуулан хүгжөөхэ, буржуазна үзэл сурталай али бүхы үзэгдэлнүүдтэ эсэргүү сэхэ шууд, эбсэшэгүй тэмсэл ябуулха;

— Совет Эхэ оронойнгоо оборонно хүсэ шадалые хүгжөөхын тула саг үргэлжэ оролдохо, империалистнуудай аэзрхэг түримхэй добтолго зайсуулхын, социалис Эсэгэ оронөө хамгаалхын тула арад болон армиха хододоо түгэс бэлэн байлгаха;

— интернациональна уялгаяа хүндэтэй нангинаар бэелүүлхэ, империализм ба хархис этэгээдүүдтэ эсэргүү тэмсэлэй талаар уласхоорондын пролетариадай һаналаа нэгэдэлгые бэхижүүлхэ; капиталис богоолшолго ба дарлалтада эсэргүү пролетариадай революционно тэмсэлые, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе бүхы аргаар дэмжэхэ; дэлхэйн социалис байгуулалтын хүсэ шадалые, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй эмхидэлые бэхижүүлхэ тэһэн удхатай.

Манай парти, хүдэлмэришэн анги, совет арад социализм болон коммунизмын замда хамагһаа түрүүлэн ороһон байна. Совет хүнүүд түүхэтэ ехэ харюусалгаяа мэдэрнэ, марксизм-ленинизмын агууехэ суртал бодолой илан мандалгын аша туһада хамаг хүсэ шадалаа зорюулна.

КПСС-эй Центральна Комитет игэжэ **тогтообо:**

Союзна республиканууудай компартинуудай ЦК-нууд, партиин крайкомууд, обкомууд, горкомууд, райкомууд, партийна эхин организацинууд, Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлени, соединенинүүдэй, сэрэгэй һургуулинуудай политорганууд В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойдо бэлэдхэлые ниитэ партийна, бүхэарадай хэрэгтэ тооложо, политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха ёһотой.

Партийна организацинууд совет зургаануудтай, ниитын эмхинүүдтэй, Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой политоргануудтай хамта В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойдо бэлдэхэ тодорхой түсэбүүдые республика, хизаар, область, округ, город, район бүхэндэ, предприяти, совхоз, колхоз бүхэндэ, сэрэгэй частьнууд ба корабльнуудта тодорхойлон хараалха болоно.

Совет арадай үмэнэхи ажахын, соёлой байгуулалтын асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлгэдэ анхарал хандуулха гээшэ В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойе тэмдэглэхэ эрхим арга болоно гэжэ КПСС-эй ЦК тоолоно. КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүд дотор табигдаһан экономическа, социально-политическэ, үзэл сурталай тон шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ гол оролдолго хүсэлэлгэнүүдээ зорюулха хэрэгтэй.

Ленидэ хизааргүй дуратай байһанай, тэрэнэй захяа заабаринуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ олониитын эдэбхи үүсхэл гаргалгын гэршэ тэмдэг болгон, промышленностиин, транспортын предприятинуудай, барилгануудай, колхозууд болон совхозуудай олохон коллективүүдэй үүсхэлээр, манай вождь, багшын түрэһөөр зуун жэлэй ойе—энэ асари ехэ һайндэрые хүндэтэйгөөр угтахын түлөө, арадай ажахы хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ байһые КПСС-эй ЦК ханангяар тэмдэглэнэ.

Агууехэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй дүй дүршэлые хэрэглэн, бүхы улад зоной дунда номнол нэбтэрүүлгын, ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха. Ленинэй агууехэ захяа заабаринуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө партиин, бүхы совет арадай тэмсэлые хамаг талаһаань харуулха, революционно шэнэдхэлгэнүүдтэ марксизм-ленинизмын һургаалай алин тухай ехэ удха шанартай байһые, асари сэсэн бодолто, революционер, Коммунис партиие, дэлхэй дээрэхи түрүүшын хүдэлмэришэн-таряашанай социалис гүрэниие эмхидхэн байгуулагша, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй вождь болоһон В. И. Ленинэй түүхэтэ үүргые гүнзэгыгөөр элирхэйлэн харуулха; манай орон дотор социализм, коммунизм байгуулха, дэлхэйн социалис байгуулалтые, дэлхэйн революционно хүдэлөөе хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ хэрэгтэ марксистско-ленинскэ һургаалай удха шанарые тайлбарилха гээшэ политическэ бүхы хүдэлмэриин гол удхань болохо зэргэтэй гэжэ тоологдоно.

Ленинэй захяа заабаринуудта үнэн байха, коммунис сурталаар нэбтэрэнхэй, капитализмтай, буржуазна үзэл бодолтой эбсэшэгүй байхаар совет хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ, совет арадай ниитын ба ажалай эдэбхи үүсхэлые саашадань хүгжөөлгэдэ, патриотизм ба интернационализм нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлгэдэ, манай Эхэ ороной экономическа, оборонно хүсэ шадалые бүхы аргаар бэхижүүлгэдэ политическэ хүдэлмэреэ зорюулха шухала.

Коммунизмын илалта туйлахын түлөө тэмсэлдэ манай партиин суртал бодолой хүсэн түгэлдэр зэбсэг болоһон марксизм-ленинизмын теориие саашадань хүгжөөхын тула зохёон байгуулхы хүдэлмэри ябуулха гээшэ энэ гайхамшаг һайндэртэ бэлэдхэлтэй холбоотой тон шухала зорилго болоно гэжэ КПСС-эй ЦК тоолоно.

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институт, Ниитын эрдэм ухаанай академи, СССР-эй Наукануудай академиин гуманитарна институдууд, дээдэ һургуулинуудай ниитын эрдэм ухаанай кафедранууд марксистско-ленинскэ теориин — коммунизм байгуулгын, социалис демократи хүгжөөлгын ба бэхижүүлгын, коммунис хүмүүжүүлгын тон шухала асуудалнуудые тодорхойлхо хэрэгтэ, революционно сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй, дэлхэйн бүхы хүгжэлтын үйлэ хэрэгүүдые теоретическэ талааринь шэнжэлэн согсололгодо халуун анхарал хандуулха ёһотой.

Маркс—Энгельс—Ленинэй суртал бодолнуудые гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ, тайлбарилан ойлгуулха гээшэ ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхын тула партийна организацинуудай эмхидхэхэ соёл сурталай хүдэлмэриин үндэһэ һуури болоно. Партийна организацинууд В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойдо бэлдэхэдээ, бүхы коммунистнуудай марксистско-ленинскэ эрдэм болбосорол дээшэлүүлхэ, революционно теориие үргэн олон коммунистнуудай, партийнабэшэ хүнүүдэй гүнзэгыгөөр шудалха хүдэлмэри улам һайжаруулха ёһотой.

В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойн бэлэдхэлдэ профсоюзуудай хабаадаха хэмжээ ябуулгануудые тодорхойлон хараалха, тиихэдээ социалис мүрысөөндэ үргэн олон зониие эдэбхитэй үүсхэлтэйгээр хабаадуулха, коммунис ажалай түлөө хүдэлөө дэлгэрүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, улад зоной ажал, ажаһуудал, амаралта эмхидхэхэ хүдэлмэреэ улам һайжаруулхаар хараалхыень ВЦСПС-тэ һанамжалан дурадхаха.

В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойдо зорюулһан бэлэдхэлтэй дашарамдуулан комсомолой организацинуудай хэхэ ажал хүдэлмэриин түсэб зохёохыень, мүн ленинизмдэ үнэн байхаар, Коммунис партиин агууехэ хүсэл бодолой түлөө хизааргүй үнэн сэхээр тэмсэдэг байхаар комсомолшуудые, совет залуушуулые хүмүүжүүлхэ ябадалда онсо анхарал хандуулхыень ВЛКСМ-эй ЦК-да һанамжалан дурадхаха. Залуу хүнүүдтэ шэн зориг, ленинскэ ёһоор ажаһууха, тэмсэхэ бэлэдхэл, шадабари олгон хүмүүжүүлхэ гээшэ комсомолой арюун нангин зорилго болоно. Һураха, һураха, һураха гэһэн Ильичэй захяа заабаринуудые залуушуул, комсомол саашадаашье оролдосотой нэтэрүүгээр дүүргэхэ, марксистско-ленинскэ теориие, эрдэм, техникын ба соёлой шэнэ шэнэ туйлалтануудые гүн гүнзэгыгөөр, уран шадамараар шудалха, үнэн сэхээр, журамтай һайнаар ажаллажа, өөһэдынгөө зориг ба абари зангые болбосоруулха зэргэтэй.

«Правда», «Известия», «Экономическая газета», «Сельская жизнь», «Советская Россия», «Труд», «Комсомольская правда», «Красная звезда» газетэнүүдэй редакцинууд, «К «Партийная жизнь», «Политическое самообразовани тор» журналнуудай редакцинууд, ТАСС, АПН, цент тагай газетэнүүдэй, журналнуудай редакцинууд В. түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан материал хаглаха түсэбүүдые табиха болоно. Ленинэй ажабай люционно түгэлдэр ажал ябуулгые, ленинскэ сур теоретическэ баялигые, марксизм-ленинизмын суртал болото дээрэнь бэелүүлхын түлөө КПСС-эй, бүхы ко дэлөөнэй тэмсэлые бүхы талааринь хэблэлдэ толилон

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ради гын ба телевидениин комитет В. И. Ленинэй түрэһө лэй ойдо бэлэдхэлые бүхы талааринь харуулха, Ильич тэрэнэй ажабайдал болон революционно ажал ябуу тическэ үг баялигые эли тодоор, гүн гүнзэгыгөөр эли руулха, марксизм-ленинизмын сурталые бодото дээр хын түлөө партиин, арадай тэмсэл тухай хөөрэхэ ябал зэргэтэй.

СССР-эй Культурын министерство Ленинэй агууех рюулагдаһан бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, драмын ба эрхим һайн зүжэгүүдэй, концертнүүдэй тематическа нуудай талаар конкурснууд-харалгануудые эмхидхэ ство арад зондо хабаатай» гэһэн Ленинэй уряа доро Ленинградта, союзна республиканууудай ниислэлнүүдт нүүдые үнгэргэхэ, В. И. Ленинэй ажабайдал, ажал холбоотой зарим городуудта искусствын фестивальнуу гэхэ, уран зурагай искусствын выставкэнүүдые эмхи раалха ёһотой.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Кинем комитет В. И. Лениндэ зорюулагдаһан уран һайханай тальна фильмүүдые, мүн марксизм-ленинизмын илан харуулһан фильмүүдые зохёолгохо, В. И. Ленин тухай ханай, документальна, научно-популярна эрхим ф үргэнөөр харуулха ябадал хангаха ёһотой.

В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойдо зорюул лэдхэлдэ уран мэргэжэлтэдэй холбоонуудай хабаадах дые зохёохыень СССР-эй Уран зохёолшодой холбооно Уран зураашадай холбооной, СССР-эй Композиторнуу ной, СССР-эй Кинематографистнуудай холбооной, ССС налистнуудай холбооной, СССР-эй Архитекторнуудай правлениинүүдтэ һанамжалан дурадхаха.

* * *

КПСС-эй Программаар, партиин XXIII съездын ш нүүдээр, Октябриин 50 жэлэй ойн һайндэртэй дашар баталан абаһан документнүүдээр хараалагдаһан ком гуулалтын түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түл дээ шэнэ илалтануудые туйлажа, Владимир Ильич Ле рэһөөр зуун жэлэй ойе тэмдэглэхыень хүдэлмэришэд, гууд, интеллигенциие, совет сэрэгшэдые КПСС-эй Ц Комитет уряална.

Революционно тулалдаануудай үедэ, шэнэ обществ хын түлөө тэмсэл соогуур хатуужаһан манай парти, м өөрынгөө вождь, багша Владимир Ильич Ленинэй агу заабаринуудые хэлбэришэгүй бэелүүлхэ гэжэ эрид ш лэнхэй.

Владимир Ильич Лениндэ эрхим һайн памятник рэнэй мүнхэ суртал бодолнуудай агууехэ, эрхим зэрг болохо коммунизмын ордон байгуулан, саашадаа Лени ажаллаха, ажаһуухабди. Өөһэдынгөө зэргые бүри нягта хэн жагсаахабди! Бүри ехэ оролдолго, шэн зориг гар журам сахия, бата эмхидэл хангая! Коммунис байгуу хы һалбаринуудта зохёон байгуулхы бүри ехэ үүсхэ Коммунизмын түлөө тэмсэлэй революционно марксист снэ тугые бүри дээрэ үргэе!

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комите

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Республикын барилгын, барилга-заһабарилгын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

Барилгын хүдэлмэридэ габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ иимэ хүнүүдтэ олгохо:

Донской Николай Ильичтэ — Буряадай барилга-заһабарилгын трестын Улаан-Үдын барилга-заһабарилгын управлениин модошо дархашуулай бригадир.

Паршин Николай Алексеевичтэ — «Востоксантехмонтаж» трестын Улаан-Үдын хабсаралгын управлениин начальник.

Петров Иван Яковлевичтэ — гэр байра бариха Улаан-Үдын комбинадай модошо дархан.

Сысуев Михаил Иннокентьевичтэ — «Бурятцелинстрой» трестын техническо-үйлэдбэриин таһагай начальник.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1968 оной августын 9.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Республикын барилгын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Ажал хүдэлмэридөө һайн дүнгүүдые туйлаһанайнь түлөө, мүн Барилгашадай үдэртэй дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Ануфриев Иван Осиповичые — Буряадай барилгын управлениин 8-дахи барилга-хабсаралгын управлениин прораб.

Бадеев Виктор Жамбаловичые — «Дальстальконструкция» трестын Буряадай хабсаралгын управлениин электросварщик.

Богданов Николай Ивановичые — Ленинэй ордентой Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой капитальна барилгын таһагай хабсаралгын участогай начальник.

Бурлакова Екатерина Антоновнае — «Бурятцелинстрой» трестын 590-дэхи оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын шэрдэгшэ.

Гнидкина Людмила Семеновнае — Улаан-Үдын авиационно заводой капитальна барилгын управлениин шэрдэгшэ.

Дырченков Петр Степановичые — 802-дохи хүүргэ барилгын поездын хабсаргагша.

Казазаев Константин Пименовичые — «Сибэлектромонтаж» трестын Улаан-Үдын хабсаралгын управлениин электромонтёр.

Куренков Григорий Яковлевичые — Буряадай барилга-заһабарилгын трестын Улаан-Үдын барилга-заһабарилгын управлениин модошо дархашуулай бригадын бригадир.

Павлов Иван Агафоновичые — Буряадай барилгын управлениин 10-дахи барилга-хабсаралгын управлениин шулуушан.

Пастухов Дмитрий Петровичые — Буряадай барилга-заһабарилгын трестын харгы баридаг управлениин комплексно бригадын бригадир.

Пластинина Валентина Прокопьевнае — Улаан-Үдын ТЭЦ-эй барилгын управлениин шэрдэгшэ-штукатур.

Рассадин Степан Александровичые — «Востоксибстройтранс» трестын 8-дахи автобазын шофёр.

Родионов Владимир Ивановичые — Буряадай барилгын управлениин 7-дохи барилга-хабсаралгын управлениин участогай начальник.

Сергиевич Геннадий Владимировичые — 56-дахи оньһожоруулагдаһан колоннын 3-дахи барилга-хабсаралгын управлениин ахалагша прораб.

Смердов Михаил Ивановичые — «Бурятцелинстрой» трестын 173-дахи оньһожоруулагдаһан нүүдэл колоннын комплексно бригадын бригадир.

Соловьев Павел Ивановичые — «Бурятцелинстрой» трестын 3-дахи барилга-хабсаралгын управлениин Хурамхаанай сантехмонтажна бүлэгэй бригадир.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1968 оной августын 9.

ҮНДЭР НЭРЭ СОЛОТОН

МҮНӨӨДЭР
БАРИЛГАШАДАЙ
ҮДЭР

Һүүлэй хэдэн жэл соо республикымнай ниислэл Улаан-Үдэ хотодо байрын гэрнүүдэй олон кварталнууд, элдэб эмхи зургаануудай, соёл культурын, ажаһуудалай барилга ехээр хэгдэжэ, түрэл хотомнай танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Ажалай энэ эдэбхи үүсхэлэй үрэ дүн соо шадамар бэрхэ барилгаша хүбүүд, басагадай хубитань нилээд ехэ бии. Тэдэнэй оролдолгоор үдэр бүри городой шэнжэ шарай хубилжа, үргэн сонхонуудаар гэрэлтэһэн үндэр сагаан гэрнүүд жэрылдэн бодоно ха юм.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй гоё һайхан байшан баригдажа, һаяшаг ашаглалгада оробо. Тиихэдэ үшөө 21388 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые манай барилгашад байгша оной 7 һара соо барижа, гүрэнэй комиссида һайн шанартайгаар тушааба.

1964 онһоо эхилээд манай барилгашад томо панелеэр гэрнүүдые барижа захалаа. Томо панелеэр гэрнүүдые барихада түргэн, гоё һайханшье, хүн зоной ажаһуухада тааруу зохид юм. Тиимэһээ иимэ аргаар баригдаһан гэр байранууд түрүүшын лэ үдэрһөө хүн зоной дура татажа захалһан. Улаан-Үдын гэр барилгын комбинат хоёр жэлэй хугасаа соо томо панелеэр 62 712 дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байрануудые бараа. Энэ жэлдэ 38.000 дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүдые бариха зорилго комбинадай барилгашад урдаа табиһан юм. Энэ зорилгоёо хүсэлдүүлхын тула тус комбинадай хүдэлмэришэд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллана.

Үдэр хоногой ошохо тума гоё һайхан шэнэ гэрнүүд олоор баригдажа ашаглалгада үгтэнэ. Һаядаа 800 хүнэй һууритай, үргэн экрантай кинотеатр Октябрьска районо баригдажа тушаагдахань. 7-дохи СМУ-гай барилгашад энэ жэлэй гурбадахи квартал соо СССР-эй Наукануудай академиин Буряадай филиалай лабораториин томо байшан барижа дүүргэхэ зорилготой. 1-дэхи СМУ-гай барилгашад байгша оной IV-дэхи квартал соо 964 үхибүүдэй һууритай һургуулиин байшан Октябрьска районо барижа дүүргэхэ юм.

Манай Буряадай барилгын управлениин барилгашадай ажал хэрэг тухай тобшохоноор хөөрэхэдэ иимэ байна.

Ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ, дүй дүршэлтэй болоһон барилгашан хүбүүд, басагад урган гаража, ажалдаа ехэ амжалтануудые туйлана. Тэдэнэй тоодо Овчинниковай, Полторацкиин, Чистяковой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Кузнецовагай хүтэлбэрилдэг бригаданууд ороно.

Удаан саг соо барилгада хүдэлжэ, дүй дүршэлтэй болоһон барилгашан, Социалис Ажалай Герой Е. Ч. Цыбиков залуу үеын хүдэлмэришэдтэ ажалай үл жэшээ харуулна.

Буряадай барилгын упр ниин барилгашад ерэхэ ж 284 һууритай детсад, Пионер дэй ордон, 750 хүниие эм гэр, 300 үхибүүдые аргалха нэ байшан барихаар хараал

Тиихэдэ Буряадай драма ска театрай шэнэ байшан ба дажа эхилхэнь. Үшөө 37000 бэлжэн метр талмайтай ба гэр, Доржо Банзаровай нэрэ Зүүн Сибириин технологи институдуудай байшангууд ба дахаар түсэблэгдэнэ.

Жэлһээ жэлдэ манай Бу ороной барилгашад ехэ ба хэжэ, республикынгаа шэнжэ райе хубилган шэнэдхэнэ. хоногой ошохо тума бүри ажалшад һайн шанартайгаар ригдаһан гоё һайхан гэрн түбхинэнэ. Ажалша зондо асардаг баатар дорюун бари хүбүүд, басагадта алдар со

Ю. ШЕИ
Буряадай барил управлениин главна инже

Республикымнай ниислэл Улаан-Үдэ хото үдэр бүри түхэл шарайгаа хубилган, гоё һайхан боложо байна. Хотын үйлсэнүүдтэ олон дабхар шэнэ гэрнүүд жэрылдэн бодоно. Городой барилгашадай дундаһаа 834-дэхи оньһожоруулагдамал, нүүдэл колоннын Александр Игнатьевай хүтэлбэрилдэг шулуушадай бригадынхид ехэ амжалта туйлана. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус бригадын гэшүүн Надежда Роликова.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

ХҮДӨӨ НЮТАГУУДНАЙ ХУБИЛНАЛ

Буряад ороной алишье нютагуудаар аяншалбал, сэнхир хүхэ өгторгой өөдэ үндыһэн барилгын кранууд, шэнээр баригдажа байһан завод, фабрикануудай, шэнэхэн модоной үнэрөөр хангалтаһан байрын гэрнүүдэй торхонууд захагүй олон.

Баргажанай аймагай Хурамхаан тосхониие хаража үзэе. Урданайхидаа орходоо тад ондоо, танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Харанхы, набтар хуушан гэрнүүдэй орондо сэбэр һайхан гэрнүүд зэлэ татан жэрылдэнэ.

Мүнөө үедэ энэ тосхондо эмнэлгын, партийна, советскэ эмхи зургаануудай байшан, культурно-ажаһуудалай, байрын гэрнүүд бодхоогдонхой. Жэлдээ 10 мянган кубометр бетонно хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ завод баригдажа байна.

Энэ барилгануудые «Бурятцелинстрой» трестын Хурамхаанай барилга-хабсаралгын управлени эрхилнэ. Управлениин барилгашад гансахан Хурамхаан тосхондо бэшэ, Баргажанай аймагай бусад нютагуудта ажаллана. Аргатада 320 үхибүүдэй һураха байшан, Баргажанай совхоздо ороohоной склад, хониной байра, Дэрээнэй, Гааргын совхозуудта байрын гэрнүүдые барижа байнабди.

Барилгашад И. Данзанов, А. Трифонов, П. Соловьев болон бусадые Бархан, Дэрээн нютагайхид һайн танидаг. Тэдэнэй уран гараар шэнэ гэрнүүд, үхэр малай байранууд бодхоогдожо байна. Тэрэшэлэн Баргажанай хуушан тосхон шэнэдхэгдэжэ, түхэл шарайгаа хубилгана. Энэ тосхоной үйлсөөр шулуугаар баригдаһан гэрнүүд жэрын бодоно. Ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангаха комбинадай хоёр дабхар байшан шулуугаар баригдажа, һаяшаг ашаглалгада үгтөө. 960 үхибүүдэй һураха һургуулиин байшангай һуури табигдаад байна.

Баргажанай аймагай колхоз болон совхозуудта соёл сурталай эмхи зургаанууд, байрын, үйлэдбэриин байранууд олоор баригдана. «Бурятцелинстрой» трестын Хурамхаанай барилга-хабсаралгын управлениин барилгашад байгша ондо һайнаар ажаллажа байна. Долоон һара соо 589 мянган түхэригтэ барилга хэхэ аал, 705 мянган түхэритэй барилга хэжэ, түсэбөө 111 процент дүүргэбэ.

Нэгэ хүдэлмэришэнэй ажалай бүтээсэ дунда зэргээр 105 процент болоо. Бухы барилганууд хараалагдаһан болзортоо ашаглалгада оруулагдана. Ойрын үедэ барилгын база байгуулагдажа, аймагайнгаа барилгануудые шухала хэрэгсэлнүүдээр хүсэл хангалаг болохо юм.

Тус управлени табан жэ саада тээ байгуулагдабашье, нөө эбтэй эетэй түрүү колле болонхой. Барилгашадай дун дүй дүршэлтэй, ажал хэ һайса мэдэхэ, үйлэдбэри эм эмхидхэжэ шадаха хүнүүд гараа. Тэдэнэй тоодо бриг нууд Владимир Иванов, На Ожигова, Павел Соловьев г дые нэрлэмээр. Тэдэнэр ха найнгаа даабари 140—150 цент эрхим шанартайгаар дү жэ. управлени соогоо суу

Түрүү бригадануудһаа абажа хүдэлһэн бусад бри хүдэлмэришэд мүн лэ үндэр жалтануудые туйлана. Ти хүдөөгэй ажалшадта эрхим нартай, байрын гоё һайхан нүүд улам олоор баригдана. шанартайгаар барилга хэхэ м манай барилгашад үнэтэй с барилгын материал ехээр ар на. Бухы барилгашадай э этэйгээр ажаллаһанай байгша оной 7 һара соо 7 ган түхэригтэ барилгын мате арьбалагдаа.

Туйлаһанаараа һанаагаа а рангүй, бүри ехэ амжалта ту ха зорилго бидэнэр, барилгаша урда табигдана.

В. ПЕТЕЛИ
Хурамхаанай СМУ-га
началь

ҺҮҮЛЭЙ ҺОНИН

…АЙНДЭРӨӨР, БАРИЛГАШАД!

…ВА. (ТАСС-ай корр.). Городууд болон тосхонуудые, завод …шануудые бариндаг, түмэр замуудые табидаг, электро-дам… утаһа шэжэмүүдые татадаг, уһалуурнин каналнуудые …г хүнүүд «Октябрь» гэжэ кинотеатрай уужам ехэ зал соо ав… 9-дэ суглараа. Барилгашадай үдэртэ зорюулһан баярай суг…дэ болоһон байна.

…-эй Хабсаралгын, тусхай барилгын хүдэлмэриин министр …кубовский элидхэл хээ.

…С-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, … Министрнүүдэй Соведтэ эльгээхэ амаршалгын бэшэгые бая…шаанда хабаадагшад баталан абаба.

…ДОСААФ-ай ПЛЕНУМ

СССР-эй ДОСААФ-ай ЦК-гай пленум Москвада, Совет Армиин М. В. Фрун…эмжэтэ Центральна байшан соо … 9-дэ хүдэлмэреэ дүүргэв.

…ликанска, хизаарай, областной …үдэй түлөөлэгшэд, бүлгэмэй эдэб…тэ хэлэхэдээ, дүй дүршэлөө халан … ДОСААФ-ай эхин эмхинүүдэй, … болон һуралсалай пунктнуудай …иин дутуунууд тухай хөөрөө, …-ниитын хүдэлмэри, ажалшадые, … залуушуулые сэрэгэй-патриоти…ээр хүмүүжүүлгэ саашадань …улха арганууды хараалаа.

…нко бүлгэмэй хүдэлмэри улам һай…ха зам хараалһан тогтоол баталан …

(ТАСС).

Энтомологуудай конгресс дүүрэбэ

МОСКВА. (ТАСС-ай корр.). Уласхоорондын энтомологуудай XIII конгрессэй түгэсхэлэй пленарна заседани Ленинскэ хадануудта, Москвагай университедэй хуралдаанай зал соо болоо. Тэрээн дээрэ профессор М. Герш (ГДР), профессор К. Линдрот (Швеци) — Бүхэсоюзна этномологиин бүлгэмэй хүндэтэ гэшүүд элидхэлнүүдые хэбэ.

Этномологуудай конгрессүүдые үнгэргэхэ уласхоорондын саг үргэлжын комитедэй шиидхэбэреэр ээлжээтэ уласхоорондын XIV конгресс 1972 ондо Австралида үнгэргэгдэхэ болоо.

ФЕСТИВАЛИИН АМЖАЛТА

…И. (ТАСС). Залуушуулай… …нүүдэй бүхэдэлхэйн IX …льда бэлдэһэн националь…тедэй түгэсхэлэй заседа…тариин Министрнүүдэй Со…олоо.

… агентствын дамжуулһа…оор, Димитровско залуу… Коммунис Союзай ЦК-гай … секретарь Иван Панев … хэхэдээ, фестивалиин … бодолой толотомо амжал…аһые онсолон тэмдэглэбэ. …алиин үедэ уласхоорон…национальна 250 концерт …, уласхоорондын уран… конкурс 11 дахин эм…, олон уулзалга, хөөрэл… болоо. 139 алтан, 85 … 87 бронзо медальнууд …льда хабаадагшадта ол…

…-гэй Министрнүүдэй Сове…түрүүлэгшэ Тодор Живков … дээрэ үгэ хэлэбэ. Бүхы … залуушуулай ажабайдал… тэмсэлдэхи угаа шухала …боложо һаяхан дүүрэһэн …ль түүхэдэ орохо гээд он…тэмдэглэв.

…ушуулай, студентнүүдэй …хэйн IX фестиваль улас…дын хархис хүсэнүүдэй харата һанаашалга урагшагүйдүүлээ гэжэ Тодор Живков тэмдэглэбэ. Хардалга гүрдэлгэдэ, үзэл бодолой ба харата ааша гаргагшадые бэлдэлгэдэ гаргашалһан угаа ехэ мүнгэ зөөринь хиидэ хосороо.

Софидахи фестиваль нээгдэһэн сагһаа хойшо дүүрэхэ хүрэтэрөө бүхэдэлхэйн залуушуулай хани барисаанай һайндэр, американ эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн тэмсэжэ байгаа баатарлиг вьетнам арадта түгэлдэр дэмжэлгэ, эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байгаа мүлжэлгэдэ эсэргүү, уласхоорондын бандитизмдэ эсэргүү эб найрамдалай, социальна үнэн зүб байдалай түлөө тэмсэжэ байгаа бүхы арадуудтай дайшалхы талархалтай байха гэһэн тангариг болохо.

Фестиваль амжалтатайгаар үнгэргэлгэдэ сэгнэшэгүй туһа хүргэһэнэйнь түлөө бэлэдхэлэй уласхоорондын, национальна комитедүүдэй, залуушуулай организацинуудай хүтэлбэриин гэшүүдтэ, бүхы оронуудай делегацинуудта БКП-гэй ЦК-гай, правительствын, болгар арадай зүгһөө Тодор Живков баясхалан хүргөө.

…енсуйкин конференци хүдэлмэреэ дүүргэбэ

…ИО. (ТАСС). Ядерна ба …дно зэбсэг хорихын түлөө …ренци (Генсуйкин) Нагаса… …густын 7-до эхилээд, ав… 9-дэ хүдэлмэреэ дүүргэв. …ренцидэ хабаадагшад түгэсхэлэй заседани дээрэ дек… баталан абаа. Ядерна зэб… болохыень япон арадта …хые Японой правительст…эжэ байһанһаа һанаа зо… деклараци соо элирхэйлэн …гдэнхэй. Вьетнамдахи дайн байлдаанда Японой улам бүри ехээр татагдан орожо байһые баримтанууд гэршэлнэ гээд деклараци соо хэлэгдэнэ.

Вьетнамдахи дайн байлдаанда эсэргүүсэн, аюулгүйе сахиха договор 1970 он хүрэтэр усадхахын түлөө, ядерна зэбсэг хүсэд бүрин усадхахын түлөө тэмсэл тухай; атомна бомбодолгоһоо хохидогшодто туһаламжа үзүүлхэ хүдэлөөн тухай; Окинавадахи атомна баазануудые усадхахын түлөө, Окинавые үгэ дуугүйгөөр Японд дары түргэн, хүсэд бусаалгахын түлөө тэмсэл тухай асуудалнуудаар конференци резолюцинуудые абаба.

«КОСМОС-235 — НИИДЭБЭ
ТАСС-ай мэдээсэл

…рые тойрон дабшадаг «Космос-235» …лжэтэ хэмэл одон 1968 оной авгус…-дэ Советскэ Союзһаа табигдаба.

МҮНӨӨДЭР БАРИЛГАШАДАЙ ҮДЭР

ТОО, БАРИМТАНУУД

◆ Энэ табан жэл соо үдэр бүхэндэ 2—3 томо предприяти ашаглалгада оруулагдана; һургуулида ороодүй наһанай үхибүүдые байлгаха 1950 мянган һууритай эмхи зургаан баригдажа, ашаглалгада оруулагдаха, барилга дээрэхи ажалай бүтээсэ 35—40 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ байна.

◆ 1966—1970 онуудай туршада 480 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдахаар хараалагдана. Байрын гэрнүүдэй талмайе үргэдхэлгэ жэл соо дунда зэргээр 96 миллион квадратна метр болохо багтай. Энэ үе соо 65 миллион шахуу хүн шэнэ гэрнүүдэй тооллолго хэхэ юм.

◆ Орон дотор нэгэ минута соо 5 байра бэлэн болгогдон тушаагдана. Час бүхэндэ орон дотор дунда зэргээр 270 байра баригдана. Үдэр бүри 25 мянган хүн шэнэ байрада оруулагдана. Нэгэ һарын туршада байрын фонд 7 миллион дүрбэлжэн метрээр нэмэнэ.

(Календарьһаа абтаба)

ГОРОДУУД, ЗАВОДУУДНАЙ ОЛОН БОЛОХО

СССР-эй Хабсаралгын ба тусхай барилгын хүдэлмэриин министр Ф. Б. ЯКУБОВСКИЙ хөөрэнэ

Барилгашад, хабсаргагшад болон барилгын материалнуудай промышленностиин ажалшад өөрынгөө һайндэрые арбан хоёрдохёо тэмдэглэжэ байна. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлдэлгэһээ уламжалан боложо байһан ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда Барилгашадай үдэр үнгэргэгдэжэ байна бшуу.

Табан жэлэй гурбадахи жэлэй түрүүшын хахадта орон дотор олон шэнэ предприяти, цех, харгы замууд баригдаа. Совет хүнүүдтэ зорюулагдажа хахад миллион үлүүтэй аятай зохид байра баригдаһан байха юм. Хэдэн мянган шэнэ һургуули, больница, хүүгэдэй эмхи зургаанууд, библиотекэнүүд, культурын ордонууд бодхоогдоо.

Бидэнэр барилгын угаа ехэ далайсада дадашоод, тэрэнэй ямар ехээр хэгдэдэг байһые обёордоггүй байнабди. Эгээл иимэһээ түбэй газарһаа мүнөө жэлэй капитальна хүдэлмэридэ 43,7 миллиард түхэриг һомологдоо гэжэ һануулхые хүсэнэб. Энэ тоодо хүндэтэйгөөр хандангүй байжа болохогүй. Нэгэдэхи табан жэл соо капитальна хүдэлмэридэ гүрэн оройдоол 1,7 миллиард түхэриг гаргашалжа шадаха байгаа.

1920 ондо, мүнөөнэй совет хүсэтэ индустриин һаял бии боложо байһан үедэ, орон дотор 124 ударна барилга хэгдэжэ байһан юм. Тэдэнэй тоодо Каширска, Шатурска, Волховско электростанцинууд оролсодог байгаа бэлэй. Тиихэдэ шэнэ ёһоор барилга хэжэ бидэнэр һуража байгаабди. Мүнөө орон дотор үдэр бүхэндэ 200 мянга гаран кубометр хабсаргагдадаг түмэр бетон, 20 мянган тонно металл-конструкци ба трубопроводууд хабсаргагдадаг, зуу миллион гаран хирпиисэ гагнан табигдадаг, 20 миллион кубометр газарай хүдэлмэри хэгдэдэг юм. Сүүлхын турша соо совет хүнүүд таба мянга гаран квартира абадаг, хүдөө нютагуудта хэдэн мянган шэнэ гэрнүүдтэ ородог.

Мүнөө жэлдэ барилгашад ба хабсаргагшад ёһотойл һонирхолтой ба горитойхон хэрэг бүтээхэ болоно. Зургаан зуун томо промышленна комплексые, совет индустриин бусад олон барилгануудые бодхохо хэрэгтэй. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, булад хайлуулдаг предприятинуудые ашаглалгада үгэлгэ дүрбэ үлүүтэй дахин, прокат гаргадаг — хоёр дахин нэмэхэ байна. Тус бүридөө 2700 кубометр багтаасатай хоёр доменно пеэшэн совет индустридамнай нэмэхэ. Тэдэнэй тус бүхэн жэлэй турша соо миллион хахад үлүүтэй тонно шэрэм хайлуулжа шадахал! Хоёр хахад дахин олон бул нэхэлгын станогуудые хабсарган толхохо хэрэгтэй болоно.

Тольятти городто угаа ехэ барилга хэгдэжэ байнхай. Тусхай мэргэжэлгүй хүндэ тэрэнэй хэмжээе ойндоо оруулан ойлгохонь бэрхэтэй. Волжско автозавод хадаа миллион шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай промышленна байшан болоно. Хахад миллион үлүүтэй дүрбэлжэн метр талмай дээрэ байшангай металлическа каркасые хабсаргагшад мүнөө тодхоод байнхай. Һарын турша соо долоо мянган тонно металлоконструкци тэдэнэр хабсаргадаг. Иимэ түргэнөөр хабсаралга урда тээнь нэгэшье барилга дээрэ үшөө үзэгдөөгүй юм!

Орон дотор бусад томо ба шухала барилганууд олон. Транспортна барилгашад жэлэй эсэс хүрэтэр 1500 гаран километртэ электровозуудай ябадаг түмэр зам, хоёр мянган километр утатай автоблокировкын ба диспетчерскэ дохёонуудай лининүүдые ашаглалгада үгэхэ зэргэтэй. Дунда Ази—Центр гэһэн гурба мянга гаран километр утатай газопроводой хоёрдохи соргонууд табигдаха, Ухта — Торжок гэһэн газопровод баригдажа байнхай. Мессояха — Норильск гэжэ холын хойто зүгэй газопровод бариха хүдэлмэри эхилэнхэй.

Бүхы барилгануудые тоолохын аргагүй. Үнгэрһэн таба, долоон жэлэй урда тээхидэ орходоо техническэ талаараа һураггүй орёо барилгануудые мүнөө хабсаргагшад болон барилгашад бодхоно гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Жэшээлхэдэ, зургаан жэлэй урда тээ жэлдээ 800 мянган тонно продукци үгэдэг аглолентые юһэн һарын турша соо хабсаргадаг байгаа. Мүнөө иимэ хүдэлмэри бүтээхын тулада дурсагдаһанһаа хоёр һара бага саг хэрэгтэй болодог. Коксово, пекококсово пеэшэнгүүдые хабсаргаха саг дунда зэргээр 20—25 процентээр хороогдоо.

Ажалые научно ёһоор эмхидхэдэг, хүдэлмэридэ эртээнһээ бэлэдхэл хэдэг, техникые шадамараар хэрэглэдэг газарта хаа хаанагүй иимэ дэбжэлтэ боложо байдаг. Мүнөө барилгашад ба хабсаргагшад хүдэлэн ябадаг 100 мянган крануудаар, 140 мянга шахуу экскаватор ба бульдозернуудаар, хахад миллион шахуу ашаанай автомашинаар, бусад олон техникээр хангагданхай. Энээнтэй дашарамдуулан, 1938 ондо «Мосстрой» гэжэ орон доторхи томо трестнүүдэй нэгэн оройдоол арбан хоёр башенна крантай байгаа, тэдэнэй хахадынь хариин оронуудта бүтээгдэһэн крануud байһан юм гэжэ һануулангүй гаража болохогүй байна.

Барилгашад ба хабсаргагшад техникээр һайса хангагдаһан дээрэһээ хүдэлмэреэ бүри түргэнөөр бүтээхэ, шанарыень улам һайжаруулха аргатай болоо. Энээндэ түсэблэлгын ба материальна урмашуулгын шэнэ гуримда оролго туһалха байна. Экономическа шэнэдхэлгэ хадаа барилга хэдэг, манай арадай баялигай үндэһэ һууриие байгуулдаг бүхы хүнүүдэй эдэбхиие дээшэлүүлхэ.

Барилгашадай ажалые Коммунис парти, Советскэ правительство үндэрөөр сэгнэдэг. Тэдэнэй зуун таби мянганиинь СССР-эй орденууд болон медальнуудаар шагнагданхай, эрхимэй эрхимүүд бологшо 538 хүн Социалис Ажалай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. (ТАСС).

Александра Ивановна Лавренёвагай хүтэлбэрилдэг, гэрнүүдые сэбэрлэн, шэрдэн гоёодог бригада Чертенковой үйлсөөр «Бурятэнергын» хүдэлмэрилэгшэдэй ажаһууха 80 квартиратай гэр ашаглалгада үгэхөөр бэлдэнэ. Энэ бригада Барилгашадай һайндэрэй урда тээ халаан бүриингөө даабари 130 процент хүрэтэр дүүргэв.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Лавренёва (наада талада 4-дэхи) бригадынгаа гэшүүдтэй.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Түрүү барилгашадта — шан

«Бурятцелинстрой» трестээр, барилгын материалнуудай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомоор табигдаһан материалнуудые хаража үзөөд, социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр ехэ амжалта туйлаһантайнь, Барилгашадай һайндэртэй дашарамдуулан, «Бурятцелинстрой» трестын хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые «РСФСР-эй социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн значогоор шагнаха гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай областной совет тогтообо.

ТЭРЭ ТООДО:

Бекетов Николай Уварович—589-дэхи оньһожоруулагдаһан нүүдэл колоннын крановщик.

Собенникова Вера Пантелеймоновна — «Бурятцелинстрой» трестын 173-дахи колоннын штукатур.

Цыренжапова Любовь Алексеевна — «Бурятцелинстрой» трестын барилгын материалнуудай Загарайн участогай кочегар.

Зорина Анна Николаевна—«Бурятцелинстрой» трестын 590-дэхи оньһожоруулагдаһан нүүдэл колоннын штукатур.

Кречетов Борис Григорьевич—«Бурятцелинстрой» трестын 589-дэхи оньһожоруулагдаһан нүүдэл колоннын бригадир.

Нечаев Степан Михайлович—«Бурятцелинстрой» трестын автобазын 7-дохи автоколоннын жолоошон.

Хромов Андрей Иванович—«Бурятцелинстрой» трестын 173-дахи оньһожоруулагдаһан нүүдэл колоннын шулуушан.

Рябов Андрей Филиппович—«Бурятцелинстрой» трестын Подлопатинска модо бэлэдхэлгын пунктын мастер.

ШЭНЭ БАЙШАН ТОЛЛОГДОХОНЬ...

Ербын бодоһон, олон дабхар гэр харахадаа, хүнэй нюдэн абаһаар лэ баясадаг. Ехэнүүд сонхотой, һаруул уужам байрада түбхинэһэн айлайхи уран гартай барилгашад тухай магтан хөөрэлдэдэг.

...Буряадай барилгын управлениин 1-дэхи СМУ-гай барилгашад 960 үхибүүдэй һураха һургуулиин байшан Улаан-Үдын Октябрьска райондо бодхоогоод, дүүргэжэ байба. Хүнүүд сүлөөгүй. Газар малтадаг экскаватор ууртайгаар хүнхинэжэ, хомх…гоор шорой үмхөөд, машинада ашажа, бутархай хирпиисэ, шоройһоо һургуулиин газаахи талмайе сэбэрлэнэ. Үнгын шэрээр будагдаһан комбинезонтой согтой хүхюун басагад үргэн һаруул сонхонуудай рамануудые шэрдэжэ гоёоно.

Хүдэлмэришэдэй эрмэлзэл, зорилго нэгэн: энэ барилгаяа болзорһоонь урид, шанар һайнтайгаар дүүргэхэ, ашаглалгада үгэхэ. Эдэнэр августын 20 болотор энэ һургуулиингаа байшан ашаглалгада үгэхөөр зоригжонхой.

Штукатурщицуудай комплексно бригадын бригадир Илья Викторович Куклинтай эндэ уулзажа танилсабаб. Дүшөөр наһанай хүн. Дулааханаар энеэбхилжэ:

— Хорин жэлдэ барилгада хүдэлнэб. Ниислэл хото Улаан-Үдын олохон тэрые бодхоолсоо ёһотойб, — гэжэ даруугаар хөөрэнэ.

Һургуулиин ута коридор соогуур ябанабди. Уужам таһалгын ханануудые, шалануудые шэрдэһэн басагадай бушуутаар ажаллахые харахада, зүрхэ сэдьхэлһээ баясамаар.

Илья Викторовичэй бригада 30 хүнһөө бүридэдэг. Ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шададаг энэ бишыхан коллектив барилгашанай үндэр нэрэ зэргэдэ хүрэхөөр гэхэдэ алдуу болохогүй. Энэ участогайхид һара бүриингөө даабарие 130—140 процент дүүргэжэ, ходо амжалтатай ябана. Социалис мүрысөө үргэнөөр эмхидхээд, тэрэнэйнгээ дүнгые хододоо сохсолжо, дутуу дунданууд тухайгаа олоороо хэлсэжэ, тэдэнээ усадхадаг байһаниинь тон элитэ.

— Эбтэй аетэйгээр ажаллахада, ажалнайшье урагшатай байһа,—гэжэ бригадын хүдэлмэришэд хөөрэнэ.

— «Бултадаа нэгэнэйнгээ түлөө, нэгэмнай бултанайнгаа түлөө» гэһэн заншал бии ха юм,— гээд, эрхим шэрдэгшэ Тамара Пермяковагай хэлэхэдэ, бэшэниинь тэрэнээ дэмжэнэ.

Хүтэлбэрилэгнэд энэ бригадын коллективэй ажалда үндэр сэгнэлтэ үгэбэ. Тиимэл хадань харюусалгатай энэ барилгын тухай хүдэлмэри эдээндэ даалгагдаа юм. Этигэл найдабарида хүртэһэндөө, хүн бүхэн баяртай. Үгэдөө хүрэжэ, шанар һайнтайгаар барилгые дүүргэхын хойноһоо бултадаа оролдоно.

Түрүү барилгашад-штукатурщицууд Тамара Пермякова, Галина Попова, Лидия Полоторова гэгшэд үдэр бүриин даалтабарие 120—125 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, һайн амжалта туйлана. Эдэнэй ажал хүсэд оньһожоруулагданхай. Хана жэлэхэдээ, эдэнэр тусгаар оньһон н… хэрэглэнэ. Тэрэнэй ашаар ажалаа гурба дахин түргэнөөр бүтээдэг болоо.

Энэ бригадын барилгашад ганса хана штукатурдадаг бэшэ, мүн сонхо үүдэнүүдые шэрдэнэ, һүүлшын хүдэлмэри хэнэ.

— Һургуулиингаа байшан ашаглалгада тушаажа үгөөбди, Зүүн-Сибириин культурын институдай байшангай зосоохиие шэрдэхэ харюусалгатай хүдэлмэри бидэндэ даалгажа үгтөөд байна—гэжэ бригадир омогоор хөөрэнэ.

...Ербын бодоһон һургуулиин байшангай ехэнүүд сонхо наранай элшэдэ яларжа, хүнэй нюдэ ёлгоодуулна. Сентябриин нэгэндэ 960 үхибүүд энэ байшанда орожо, һаруул һайхан классууд соо ном үзэжэ һуухадаа, барилгашад тухай баяртайгаар һанахань лэ! Барилгашад гээшэмнай иимэл үлзытэй, хүндэтэй, ажалша зон гэжэ тэдэнэр ойлгохо ёһотой.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ХИЛЫН ГААНАҺАА
ТЕЛЕГРАФ, РАДИО

…ОГОТОДОХИ ЯАРМАГ

…ТО. (ТАСС). «Советскэ Сою…жалтануудаар баясанабди». …имэ тэмдэглэлнүүд эндэ боло…һан уласхоорондын VII яар…орэхи советскэ павильоной …лай дэбтэртэ бэшэгдэһэн … Колумби ба Советскэ Союзай …дохи холбоое бэхижүүлхэ, …тэй дипломатическа харилсаа …хэ шухала байһые диилэнхи … колумбиинхид тэмдэглэнэ. …рбоо барисаае саашадань хүг… Колумбиин экономическа ба …рна хүгжэлтые түргэдхэхэ ар…техо, үгэеэ ойлголсолгодо ту… гэжэ тэдэнэр тоолоно.

…хэйн 38 ороной, тэрэ тоодо …, Польшын, Чехословакиин, …, Румыниин, Венгриин, Юго…, фирмэнүүд ба гадаадын ху… наймаанай организацинууд …орондын VII яармагта хабаа… байна.

…ИО — ВИЦЕ-ПРЕЗИДЕНТЫН КАНДИДАТ

…ЙАМИ. (ТАСС-ай тусхай кор…дент). Вице-президентын ту… Мериленд штадай губерна… Спиро Агню гэгшын кандидату… республиканска партиин съезд …тын 8-да, түгэсхэлэйнгөө засе… …эрэ баталаа.

…сонэй дурадхаһан Агню гэг… кандидатура нэгэн дуугаар …агдаһан байна.

НЭГЭН АДЛИ ҮЗЭЛ БОДОЛ, УГ ЗОРИЛГО

ЛОНДОН. (ТАСС). Великобританиин Коммунис партиин Политическэ комитет мэдүүлгэ толилжо, Тиссэ мүрэн дээрэхи Чиернэдэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой ба КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй уулзалгын, социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Братиславадахи зүблөөнэй дүнгүүдые һайшаагаа.

БЕРЛИН. (ТАСС).Германиин Коммунис партиин ЦК-гай Политбюро коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Братиславада болоһон зүблөөнэй дүнгүүдые һайшаана, Братиславада баталан абтаһан хамтын мэдүүлгые хүсэдөөр дэмжэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ. Уласхоорондын коммунис хүдэлөөндэ энэ мэдүүлгэ ехэ удха шанартай байха гэнэ.

НИКОЗИ. (ТАСС). Кипрэй ажалшан арадай прогрессивнэ партиин (АКЭЛ) ЦК-гай Политбюро социалис оронуудай коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай Братиславада баталан абаһан мэдүүлгые һаналаа хананғяар һайшаана гээд АКЭЛ-эй ЦК-гай Политбюрогой мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Энэ мэдүүлгые «Харавги» газетэ толилһон байна.

ДАМАСК. (ТАСС). Зүблөөн бүхы социалис оронуудай саашадаа нягтаар жагсалгада ехэ үүргэ дүүргэхэ гээд «Братиславадахи уулзалгын дүнгүүд» гэжэ статья соогоо Сириин Сана агентствын генеральна директор Хусейн Одат тэмдэглэнэ.

БАРУУН БЕРЛИН. (ТАСС). Зургаан аха дүү партиин Братиславадахи зүблөөнэй дүнгүүдтэ зорюулан, «Хүгжэжэ байдаг марксизм-ленинизмын документ» гэһэн гаршагтай редакционно статья «Ди Вархайт» газетэ августын 9-дэ толилоо.

УРДА ВЬЕТНАМАЙ ПАТРИОДУУДАЙ АМЖАЛТАНУУД

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командованиин наймадахи тусхай коммюникее ДРВ-гэй түбэй газетэнүүд августын 9-дэ толилоо. «Освобождение» агентствын дамжуулһан тус коммюнике соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Зургаа һарын турша соо бүгэдэ ниитын добтолгын хэгдэхэ үедэ дайсанай 380 мянган, тэрэ тоодо американ армиин, туһалдаг оронуудайнь арминуудай 133 мянган солдат усадхагдаа; 4.400 гаран американ самолёт буудуулан унагаагдаа, гэмтээгдээ; сэрэгэй 8.730 машина, тэрэ тоодо 4,560 танк ба бронетранспортёр гарһаа гаргагдаа; дайсанай 1.200 пост усадхагдаа, һомо зэбсэгүүдтэй, горючи болон сэрэгэй хэрэгсэлнүүдтэй 500 шахуу склад һандаргагдаа, ороной хүн зоной ба газар уһанайнь горитойхон хуби сүлөөлэгдөө; сүлөөлэгдэһэн районуудта революционно засаг түрэ байгуулагдаа.

Урда Вьетнамай патриодуудай амжалтануудые тэмдэглэхэдээ, «Нян Зан» газетэ түрүү бэшэг соогоо иигэжэ тэмдэглэнэ. Урда Вьетнамай армиин ба арадай сэрэгэй, политическэ хүсэнүүд тоогойшье, шанарайшье талаар угаа түргэнөөр хүгжэнэ. Арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд хүдөөгэй районуудташье, городуудташье сохилтонуудые хэнэ. Сүлөөлэгдэһэн шэнэ районуудай залуушуулые хабаадуулан арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй зэргэ түргэнөөр ургана. Городууд шадар, городууд соошье хэгдэдэг партизанска дайн түгэлдэр хүдэлөөн болонхой. Национальна демократическа, эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй холбооной бии болоһонһоо хойшо национальна һанал нэгэдэлгэ саашадаа бэхижээ гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Үнгэрһэн зургаан һара хадаа США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн, Эхэ ороноо абархын түлөө вьетнам арадай хэжэ байһан тэмсэлэй түүхэдэ алдарта хуудаһан боложо ороо гээд түрүү бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Испаниин хойто таладахи байдал

ЛОНДОН. (ТАСС). Испаниһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, франкис засагаархидай хэдэн үдэрэй урда тээ онсо байдал соносхоһон Гипускоа провинцида Францитай залгаһан зүүн-хойто хилэ шадар хиналтын шанга хэмжээнүүд абтадаг болонхой.

Сан-Себастьян городой нюуса полициин начальнигай алуулһые шалтаг болгон франкис засагаархид эндэхи хүн зониие хюдаха, хашаха кампани хэжэ ороо.

Негрнүүд тэмсэжэл байһаар

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Гражданска эрхын түлөө негрнүүдэй тэмсэл Холбоото Штадуудта расова томо буһалгаануудай шэнжэтэй боложо байнхай.

Майами-Бич (Флорида штат) городто августын 8-да негр хүн зон олоороо ябуулга хээ. Нюдэнһөө нёлбоһо гоожуулдаг газтай гранатануудаар зэбсэглэгдэһэн полици ба национальна гвардиин отрядуудые американ негрнүүдэй шухала хэрэглэмжэнүүдые хангаха эрилтэ хэһэн демонстрантнуудта эсэргүүгээр засагаархид табиһан байна.

Энэ хадаа тус город-курортдо һүүлшын хоёр үдэрэй турша соо негрнүүдэй хэһэн хоёрдохи ябуулга болоно. Политическэ мэхэ гохонуудаар орёолдожо, Америкын үгытэй хүнүүдэй хэрэглэмжые тоонгүй гараа гэжэ республиканска партиин съездын делегадуудые урда тээнь болоһон демонстрацида хабаадагшад гэмнэһэн байха юм. Демонстрантнуудта эсэргүүгээр нюдэнһөө нёлбоһо гоожуулдаг газ, буу зэбсэг хэрэглэһэн полици табигдаһан байха юм. 25 хүн шархатаа, зуу шахуу негр арестовалагдаа. Национальна гвардиин частьнууд зэһэнги болгогдонхой.

Расова буһалгаанай табадахи үдэртөө таһалгаряагүй боложо байһан Йоркдохи (Пенсильвани штат) оршон байдал шахардуу шанга болонхой.

„Нью-Йорк Таймс" газетын уряа

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ДРВ-е бомбодолгые хүсэдөөр болюулхые, тиигэжэ Парижда ДРВ-гэй түлөөлэгшэдтэй уулзалгада тохёолдоһон мухардалгые зайсуулхыень США-гай правительствые «Нью-Йорк таймс» газетэ редакционно статья соогоо уряалһан байна. «США-гай президент ба гүрэнэй секретариин тааруугүй хараа бодол һаяхан баримталһан болобошье, иимэ үүсхэл гаргаха тааламжатай арга боломжо сохом бии» гээд «Нью-Йорк таймс» бэшэнэ.

АФИНЫН БҮЛЭГ США-гай ТАГНУУЛТАЙ ХОЛБООТОЙ

СТОКГОЛЬМ. (ТАСС). США-гай «Си-ай-си» гэжэ тагнуулай албан Грециин хархис хүсэнүүдтэй, сэрэгэй бүлэгэй хэһэн урбалтатай холбоотой гэжэ гэршэлэн харуулһан документальна мэдээнүүд бидэндэ бии гээд «Бүхэгрециин сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй» хүтэлбэрилэгшэ Андреас Папандреу эндэ августын 8-да болоһон пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ.

Шэнэ конституци тухай асуудалаар «асуулта» үнгэргэжэ, фашис засаг түрые батадхаха гэһэн Афинын полковнигуудай түсэбүүдые элишэлхэдээ, Папандреу иигэжэ мэдүүлээ: США-гай гүрэнэй департаментын, пентагоной, американ «Си-ай-си» тагнуулай элитэ дэмжэлгые хүлеэн, полковнигуудай өөртэнь бэлдэжэ байһан богоолшолгые грек арад хэзээдэшье зүбшөөхэгүй».

„ХУУРМАГ ҺУНГАЛТА"

ТОКИО. (ТАСС). Энэ оной июнь-июль һарануудта Японд болоһон һунгуулиин урда тээхи камманиин үедэ һунгуулиин хуулинуудые элдэб янзаар сахяагүй гэжэ юһэ мянга гаран хүн гэмнэгдэһэн байна. Энээн тухай полициин центральна управлениин мэдээндэ үндэһэлэн «Йомиури» газетэ августын 9-дэ мэдээсэбэ. Хуули эбдэгшэдэй бултанайнь таби гаран процент һунгагшадта эдилгэ үгэдэг байгаа. Тиигэбэшье полици һунгуулиин хуули эбдэһэнэй түлөө гэмтэй оройдоол 1.141 хүниие арестовалаа. Үлдэгшэдынь «уридшалан һануулгада» хүртөөд хизаарлагдаһан байна.

1965 ондо советнигүүдэй палатада болоһон һунгалтые Японой хэблэл «хуурмаг» гэжэ нэрлэһэн юм. Тиихэдэ һунгуулиин хуулиие 13 мянга гаран хүн эбдэһэн байгаа. «Сэбэр һунгалта» үнгэргэхэбди гэжэ ороной олониитые правительство, зонхилхы либерально-демократическа парти һүүлэй жэлнүүдтэ найдуулдаг байгаа. Һунгуулиин хуулиие эбдэһэн баримтануудые мүрдэлгын дүүрэһэнтэй дашарамдуулан, августын 9-дэ полициин тунхаглаһан мэдээнүүд парламентда мүнөө болоһон һунгалта «хуурмаг» байгаа гэжэ харуулжа үгэнэ.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- *Хорхойн мүрөөр мүшхэжэ...*
- Үйлсэдэ бариг-даһан булган.
- Футболистнуу-дай мүрысөөн

ЮРЭ БУСЫН „АЙЛШАН"

Августын 6-най үдэр сэмбын фабрикын хүүгэдэй 9-дэхи саадай үхибүүд сэсэрлиг соогоо наадажа байтараа, хара үнгэтэй, миисгэйһээ багашаг бэетэй амитанай гүйжэ ябахые хараба. Багашуулай бариха гэжэ намнахада, тэрэнь үйлсэдэ гүйжэ гараба. Тэндэ ябаһан хүнүүд олоороо эрьюулбэд. Тэрээнние Буркоопсоюзай автобазын шофер П. М. Сверкунов хүсэжэ баряа. Эдэ мүрнүүдэй автор булга барихыень хараад, 9-дэхи саадай сарай соохи холодильник соо хаагаад, саадай завхоз Е. М. Куксинада энэ амитантнай булган гээшэ, хүндэ бү үгэгты, агнуурийн ажахыһаа ерэжэ абаашахабди гээд хүдэлмэридөө бусаба.

Булга хааха тусхай хайрсаг абаад хүнүүдэй ерэхэдэ, ангай совхозой хүнүүд машинаар абаашаа гэлсэжэ байбад. Баригдаһан булга дахинаа бэдэрэлгэ болобо.

Саадай хүмүүжүүлэгшэ М. М. Ухинова машинын номер хадууһан, жолоошын нэрэ асуужа абаһан байба. 95—79 номертой машина, Буркоопсоюзай автобазада хамаатай, жолоошониинь П. М. Сверкунов гэжэ элирүүлэгдэбэ.

Булга барнһан Сверкунов «Забайкальский» гэжэ ангай совхозой тэжээдэг норко гэдэг амитанине баряаб гэжэ һанаад, түлөөһэ абаха хүсэлэнтэй совхоздо хонходоһоной удаа, булгаяа кооперативна техникум асаржа, модон хайрсаг соо хаажархёо.

Коопзверопромхозуудай трестын главна охотовед Н. П. Сиденов баригдаһан амитанине шэнжэлжэ үзөөд, елэн хара үнгэтэй, энэ жэлэй гүлгэн булган гэжэ элирүүлбэ. Уданшьегүй ангай совхозһоо мэргэжэлтэ ерэхэдээ, энэтнай ма-най норко бэшэл, нимэ а... түрүүшынхиеэ харабаб гэбэ.

Мүнөөхи удаа Сверкунов ... рнин управленидэ булга ту... яа эрид арсаба, түлөөһэ ... Милицийн сотрудникай ха... гатайгаар, хуулиин ёһоор С... новһоо булган абтаа. А... 7-до тэрэ булган Загарайн ... ник соо аймагай (агнуури ... доһон газар), Шулуута го... эхинэй хүбшэдэ табигдаба.

Булганай хайшан гээд ... урда бэе гараһан, Улаа... гудамжада дайралдаһанинь ... халтай. Улаан-Үдэһээ ур... Загарайн болон Улаан-Үд... магуудай газар дээрэ булга... дардаггүй. Булганай ямар ... гаанаар, хаанаһаа ерэһэнинь ... рүүлэгдээгүй.

М. ГЫЛЫК...
биолог-охото...

ОРЁО ХЭРЭГ

Хүнине хорото муухайгаар алаһан зэмэтэн баригдажа хаагданхай. Һаяар сүүд болохо. Теэд Александр Иванович Александров-Буряадай республикын агнуурнин ажахын управленинн Хэжэнгын аймагай егерь мүнхэ нойроор нойрсонө. Дахин амидырхагүй...

Александровые хэн алааб? Алуурщаниие барихын тула республикын Ниитын туримые сахиха министерствын уголовно таһагые даагшын орлогшо, милицийн подполковник Д. Г. Раднаев, ахалагша оперуполномоченно, милицийн майор А. Н. Мосоров гэгшэд Хэжэнгэ дары түргэн ошоһон байгаа.

ТҮРҮҮШЫН АЛХАМУУД

Хэжэнгын аймгүйсэдкомой милицийн таһагта Раднаев Мосоров хоёр мүрдэлгын түрүүшын материалнуудтай танилсаба. Раднаев бодолгото болон, нилээд удаан абяагүй һууба. Тиигээд:

— Тон орёо хэрэг даа,—гэбэ.

...1968 оной майн 19-дэ егерь Александров Сулхара нютагһаа агнууриингаа ажахые эрьехэеэ гараһан аад, гэртээ бусаагүй. Тэргэдэ хүллэжэ ябаһан мориниинь тэргэшье, зэмсэгшьегүйгөөр июнийн дүрбэндэ газаагаа гансааран ерэбэ. Эзэниинь байхагүй. Александров хаана ороо юм?

Сулхара нютагай ажаһуугшад, милицийн хүдэлмэрилэгшэд түрүүтэй үгы болоһон хүниие бэдэрхэеэ ойдо гараба. Удангүй Хуурай Зууха гэжэ газарта Александровой бэе олдобо. Бэедэнь хоёр шарха байба. Буунь үгы. Харин самса дороһоонь «Зорький» фотоаппарат гаргагдаба. Харгыдаа абаһан эдеэ хоолдонь хүнэй гар хүрөөгүй хэбэртэй.

Түрүүшын шэнжэлгын ёһоор, Александров зорюута алуулаа хэбэртэй. Юундэб гэхэдэ, бэедээ абажа ябаһан юумэнь бултадаа бии. Бууһаа ондоо юумэн үгы болоогүй хаш.

— Хэзээ алуулааб, Александровой бэе хээрэ хэды сүүдхэ хэбтээб? Түбхын түрүүн энэ асуудалда харюусая,—гэжэ подполковник Раднаев хэлэбэ.

Александров гэртэһээ майн 19-дэ гараа һэн. Теэд харгыдаа абаһан хүнэһэндэнь хүнэй гар юундэ хүрөөгүйб? Александровые хоолоогүй ябаа гэжэ болохо гү? Үгы ааб даа. Саашань. Егерь Александров гурим журамтай һэн. Иигэжэ олон хүн хэлэнэ. Энээние мүн тэрэнэй үдэр үдэрэй дэбтэр гэршэлнэ... Үнгэрһэн үдэр соо хэһэн юумээ, хараһан үзэһэнөө, һанаа бодолнуудаа тэмдэглэдэг заншалтай байгаа бшуу. Үдэр бүхэндэ. Теэд һүүлшынь тэмдэглэл майн 18-най үдэрөөр хизаарлагдашанхай. Юундэ?

— Александров, баримтануудаар тухайлхада, майн 18-да гү, али 19-дэ алуулһан байна,—гэжэ Раднаев тобшолбо.

Хоёрдохи асуудал: Александровые хэн алааб? Юундэ? Хэн тэрээндэ хоротой байгааб?

Александров ажал дээрээ, гэр бүлэдөө бэеэ ямараар абажа ябадаг байгааб? Агнууриин ажахын управленидэшье, Сулхара нютагташье энэ асуудалда нэгэ харюу үгэхэ: эрхим һайнаар. Агнууриин хорюултай үедэ дутынпье хүнэй агнууриин журам ёһые эбдээ хада хүлисэхэгүй. Нимэл «хатуу» хүн байгаа юм Александров.

Гурбадахи асуудал: Александровто зэмэлүүлдэг хүнүүд байһан юм гү?

Харюу: Яһала бии даа. Заримашуул нэгэтэ бэшэ зэмэлүүлһэн, мүнгэн ялада унаһан байха. Айлгахамнай гэжэ һэдээшэдшье бии һэн.

«ЗОРЬКИИН» ФОТОПЛЁНКО

Александровой бэе олдонгүй хахад һара шахуу хэбтээ. Зунай үе ха юм даа. Энэ саг соо ямаршье юумэн болоно үрдеэ ха. Алууршан хорото үйлынгөө ула мүрые «хюһажашье», магад нюужашье үрдеэ. Теэд яажашье оролдоо хадаа зэмэтэй хүн мүр сараа үлөөдэг гэжэ милицийн хүдэлмэрилэгшэд мэдэнэ.

Мүнөө алууршын «мүрнүүдэй» нэгэн олдобо: Александровой «Зорький» фотоаппарат соохи плёнкые болбосоруулан элирүүлхэдэ, нэгэ һонирхолтой кадр гараба гээшэ. Тэрэ кадр дээрэ мотоцикл буулгагданхай байна. Хойнонь үлгөөтэй номеройнь һүүлшын хоёр тоо аржына. «54» гү, али «64»—эли мэдэхээр бэшэ.

— Һүүлшын «54», «64» номертой мотоциклнуудые шалгаха,—гэһэн захиралта үгтэбэ.

— Имэ номертой элдэб түхэлэй 100 гаран мотоцикл бии,—гэжэ ГАИ-гайхид хэлэбэ. — Республика соомнай олон лэ имэ мотоциклнууд...

Шалгалта эхилбэ. Тиихэдэ шалгалта мүн агнууриин журамые саг үргэлжэ эбдэгшэдэй дунда эхилбэ. Имэ хүнүүд яһала олон байба. Илантаяа Худанай леспромхоздо.

БАЛШЫСА БАРИГДАА

— Майн 18—19-дэ хүнүүдэй ойдо ошоһон тухай мэдээсэлнүүд бии гү?—гэжэ подполковник Раднаев милицийн таһагай хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаба.

— Бии. Майн 19-дэ түймэр саралсахаяа олон хүн ойдо гараа юм...

Агнууриин журам саг үргэлжэ эбдэгшэдэй данса асарагдаба. Худанай леспромхозой автомашинын жолоошон В. Васильевай гэртэһээ хандагайн мяхан олдоһон байна. Таба һүрэдэг хоёр буу тэрээнһээ буляан абтаһан. Зүбшөөлтүйгөөр, нюусаар барижа ябаа бшуу. В. Ланцовые егерь ходол зэмэлдэг байһан гэжэ элирүүлэгдэбэ.

...— Майн 19-най үдэр юу хэжэ байгаабта?—гэжэ подполковник Раднаев Худанай ЛПХ-гай машина жолоодогшо Ланцовто хандаба.

— Түймэр саралсахаяа гараа һэм...

Ланцов үнэхөөрөөшье түймэр сарахаяа гарагшадай тоодо байба. Теэд... Теэд тэрэнэй харгы Хуурай Зуухын дүтүүр ошоһон. Энэ, нэгэдэхеэр. Хоёрдохёор, Ланцов Александровта ехэ хоротой ябаһан. Жэшээлхэдэ, Ланцов 1964 ондо хоёр түрөөһэ хорюултай үедэ алаһанайнгаа түлөө мүнгэн ялада унаһан байгаа. Мүн тиихэдэ Александров Ланцовой таба һүрэдэгые буляагаа. Улаань Александров тэрэниие үшөө хоёр дахин 20—20 түхэригэй ялада унагааһан. Ланцов егериие хараадаг һэн гэжэ тодорхойлогдобо. «Шамайе хэзээ нэгэтэ алахаб» гэжэ занадаг байгаа.

...Ланцовой гэртэ нэгжүүл хэгдэнэ. Эзэнэй кирзовэ сабхи. Нэгэ сабхиинь түриидэ хара хүрин сараа.

— Энэ юун бэ?—гэжэ майор Мосоров Ланцовой һамгаһаа асууба.

— Үбгэмни һаяхан эрэ тахягаа «үусэлһэн» юумэл...

Ланцовой мотоциклай номер «Зорькиин» плёнко сооһоо абтаһан номертой тудашаба. Миин лэ ушар болоо гү? Шалгаха хэрэгтэй.

Бүхы шалгалтын удаа бүхы баримтанууд Ланцовой алууршан байһаниие балшыса барижа үгөө.

Ланцов зэмэсэ мэдэрхэ ушартай боложо, бултыень дууһан хөөрэжэ үгөө. Мүн Александровой карабиниие хадагалһан газараа заагаа. Үшөө өөрынгөө винтовко, «ТТ» пистолет гаргажа тушаагаа.

Һаяар Ланцовой хэрэгээр сүүд эхилхэ...

Энэ бузар муухай, орёо хэрэг захадаа гараба. Алууршаниие элирүүлхын тула милицийн хүдэлмэрилэгшэд яһала ехэ хүдэлмэри хээ.

— Һайн даа, манай милици,—гэжэ сулхарынхид хэлсэжэл байдаг.

М. ЧУКРЕЕВ,
милицийн майор.

АЯНШЫН ХӨӨРӨӨН

ОЛЗОТОЙХОН «АГНУУРИ...

ЗҮҮН ХАДЫН хяра дээгүүр гэгээ орохоһоо хойшо «агнахаяа» бэлдэжэ эхилэгдэбэ. Тээ һайхан үдэр болохо үеэр хүбшын гүн уруу даамгай орон гэшхэлбэбди. Зүгөөр агнуурида гараһан бидэнэр буу үргэлэнхэй бэшэбди даа. Харин дүрамтай, объективтэй фотоаппарадуудые гартаа баринхайбди. Тиимэһээ бидэ хүбшын амитанда ямаршье хоро хүргэхэ шадалгүй «ангуушад» байшообди.

Ангай нэгэ үлэ мэдэг зүргэ олоод, ехэл сүмөөхэнөөр ниинэ тиинээ абяархан шагнаһаар алхалалдана. Бүри һаршаганахашье юумэн үгы. Гэнтэ ори ганса хүһанай нэгэ мүшэр дээрэ бишыхан шубуун бии болоод, тархяа монсогошуулна. Маанадые обёоржорхибо ха, агшан зуура үгы болошобо. Бидэ тэрэнээ «буудажашье» үрдибэгүйбди. Тэрэл үедэ үшөө нэгэ борохон шубуухай нюдэндэмнай торооддхибо. Фотоаппарадай оньһон «тэрд» гээдхибэ. Тэрэнэй шэнгэн абяан бишыхан амитаниие һүрдөөхэ аргатай байшоо һэн. Нюдэ сабшаха зуура баһал дэгдэшэлэй.

Ябажал ябагдана. Сагшье ошожол байна хэбэртэй. Манай «гарта» орохо юумэ харагданашьегүй, олдоношьегүй. Халаг даа. Сугтаа ябаһан «ангуушадни» үзэмжэгүй шарай үзүүлнэ, уруу дуруу болонхой янзатай. Гэдэһэншье үлдэжэ эхилбэ. Урмаа хухаранги. «Һуужа амархамнай гү?» гэлдэһээр ябатарнай, нэгэ шодогор һүүлтэй, эреэбтэр нюргатай амитан нарһан өөдэ һаршаганаса дүүлеэд гарашаба. Юун бэ? Хаанаб? «Эй даа, шудхэр! Тэрээ тэрэ жэрхэ» гээд хажуудахим «шалд» гүүлээд абана. Хаана холо ошохо һэм. Эреэн гүрөөһэнэй энэ дүүе «буудажархёо» һэмди. «Дүрыемни буулгагты» гэһэндэл урдаһаашни хараад, һүрхэй юумэн зэртэгэшэн, гэшүүһэн дээрэ һууха юм.

Одоо ниитэжэ баһа нэгэ «олзотой» болобобди. Уданшьегүй нүрнэгэрхэн хөөрхэн юумэн бии болоод, һуури байрагүй юумэ энэ тэрэ шэлбүүһэ дүүлин һүрэжэ, манай сохихошье заб олгоногүй. Тэрэнээ хараадаа алдажархёод, бэдэрһэн гээшэмнай яаха аргагүй.

Хэрмэнэй хойноһоо хэдышье саг соо махаа зон бибди. Мэдээ орон гэхэдээ һал эсэгдэшэнхэй, гэдэһэнэй үлдэһэн гээшэнь бүри тэнсэлгүй! «Энээхэн булаг олдошобо. Одоол эндээ сайханаа шанажа, һанаһан соогоо эдеэлээ» гэлдээд, гал түлихэеэ хуурай мүшэр, гэшүүһэ суглуулан, бүгдэгэнэлдэн байтарнай, юрэдөө, бүри дүтэхэн янзатай унуулиин мүшэр... ганан хухарха абяан ... даа. Тэрэшье бэеэрээ гэ... гайн хоёр хүбүүд нэгэ м... һубарин абиржа байба. ... мошье, урматайшье «олз... ралдаа бэшэ гү? Баабгай... дые харанабди гэжэ ба... ристнуудай гү, али ге... хөөрэлдэхые урдань би ... һэм.

«Одоол таба һүрэдэг... надта гайтайхан лэ ушар... добо хаш. Эхэнь хэзээш... гаарнь ябаал байха» гэ... толгойдо ороодхино. Тэ... Шадахысаа нарилжа, т... тоомгүйшүүлэй дүрые ... гэжэ оролдонобди. Манай ... абаа юм гү, али абяарха... бү мэдэе. Гэнтэ үйгаргүй ... оог бархираан ой соогуу... шэбэ. Нюрга руу хүйтэ ... зүрхэн һалганахадал гэбэ... дашье болоогүйл даа, үнөө... най үгы аад, үгы!

Зай яахаб. «Олзо» һай... да орогдобогүй. Гэнтэ эм... гайн «һамган дэгээдэ» ор... лоо һаа, гайтайл һааб даа... үнөөхеэ зооголхо сагнай ... ерэһэн хэбэртэй. Наранш... баруун урда ябашанхай ...

Ф. СОРОК...

ТҮРЭЛ ХИЗААР.
П. ЯХНОВЕЦКИИН фото.

ФУТБОЛОЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

ХАХАРХАЙ ДАЛБАГА БЭШЭ ААД...

Хахад замай гаталагдаһаар нэгэ хэды болобо. Энэ зам, юрэдөө, нилээд орёохон, нилээд гайтайхан байгаа бэлэй. Яахадааб гэхэдэ, футбольно далай хэзээ бүхэндэ номгон бэшэ байгша һэмнай. Дүй дадалаар бирагүй, «халуун шулуу долёогоогүй», командануууд, яашье шортоо, шуурган соогуур гансаардаһан хахархай далбагадал гранит хабсагайн «хүнэһэн» болошодог бэшэ аал? Манайшье «Сэлэнгэ» команда энэ футбольно далайн эбхэрмэ хүсэтэй долгиндо яһалашье наншуулаа, шэдүүлээ бэшэ гү? Теэд энээние ехээр гайхаһанай, дураа гутаһанай хэрэг үгы гэжэ һанамаар, Бурэнхы манан соогуур түрүүшынхеэ далай дээрэ гараһан онгосо ямар байгшаб — тэрээн шэнги «Сэлэнгын» футболистнууд түрүүшынхеэ «А» класста ороод, шанга туршалга гараа бшуу.

Футболоор болоһон нааданай түрүүшын дүхэригтэ командануууд хоорондоо 20 дахин уулзаһан байна. «Сэлэнгэшье» 20 командатай наадаа. Эдэмнай Дунда Азиин, Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй командануууд болоно. Ехэнхидээ эдэнэр «А» класста һууриҗаһан, бэрхэ командануудай «амта» таниһан байха юм. Харин Сибириин командануууд сооһоо манай «Сэлэнгэ», үшөө Шэтын СКА, Эрхүүгэй «Аэрофлот». Красноярскын «Рассвет» энэл жэлдэ анха түрүүшынхеэ «А» классай богоһо дабаа бшуу.

Жэл соо гаталха замайнгаа түрүүшын хахадые манай футболистнууд дундахан сэгнэлтэтэйгээр үнгэргөө. Яахадааб гэхэдэ, түрүүшынхеэ «ехэ далайда» гараад, 21 һууриин арбан табадахидань гарахадаа муу бэшэл даа. Советскэ Союзай спортын хэдэн мастернуудтай «Памир» команда хоридохи, мүн хэдэн жэлдэ «А» класста дүршэһэн, Новосибирскын СКА команда хори нэгэдэхи һуури эзэлээ ха юм. Хэршье тиимэ һаань, манайхин үшөө һайнаар наадаха, таблицын тэгэндэхи һууринуудта гараха дүүрэн арга боломжотой байһан.

Тиигэн гэһээ Улаан-Үдын «Сэлэнгэ» түрүү командануудһаа, тэрэ тоодо хүршэ Шэтынхидһээ, нилээд холо гээгдэһэн байха юм. Жэшээнь, Омскын «Иртыш» команда хори удаа наадаад байхадаа, арба нэгыень шүүһэн, зургаа дахин тэнсэһэн, миил гурба дахин шүүгдэһэн байха юм. Тиигэжэ 28 очкотой болоо бшуу. Манай «Сэлэнгэ» тэды шэнээн уулзалгада 6 дахин шүүһэн, 6 дахин тэнсэһэн, 8 наадаанда диилдэһэн юм. Тиигэжэ түрүүшын дүхэригтэ дүн хамта 18 очкотой болоһон байгаа.

Майн арбаадаар «Сэлэнгын» футболистнууд турнирай таблицада гурбадахи һуури эзэлжэ ябаа. Тиихэдэ республикымнай футболдо дуратайшуул өөһэдынгөө командада ехээр найдадаг. һайн класс харуулха аабза гэжэ этигэдэг байһан. Зүгөөр манай командa хожомынь тэдэнэй найдабари харюулаагүй һэн. Майн тэнгһээ июль гаратар уулзалгануудаа бултыень шахуу алдаһан, һүүл барилтараа шахуу түригдэһэн юм. Тиихэдэ юун болоо һэм? Яахадаа түрүүшынгээ амжалта батадхажа шадаагүйб? Энээнэй шалтагаан олон бэзэ. Жэшээлхэдэ, командын бэрхэ футболистнууд (Бабурин, Изюмцев, Гаврилов гэхэ мэтэ) нэгэ үе огто наадаагүй, хүл гараа ойро зуура гэмтэһэн байгаа. Тиибэшье энэ баримта гол шалтагааниинь бэшэ. Нэгэ-хоёр хүнэй гар хүлөө гэмтэхэдэ, тэдэниие хэн һэлгэхэ, орондонь хэн наадаха ёһотойб? Запаста һуугшад, мүн дублёрнууд. Дублёрнууд лэ байн-байн командын гол халаан, түшэг найдал болохо зэргэтэй ха юм. Дублёрнуудгүйгөөр «А» класста наадажа болохогүй бшуу.

Манай «Сэлэнгэ» тушаа хэлэхэ болоо һаа, наадананнь тактическа тала ехэнхидээл адлирхуу болошохоёо һанадаг. Дүрбэн добтологшо, дүрбэн хамгаалагша, мүн талмайн тэгэндэхи хоёр футболист гэһэншүү системэтэйгээр ехэнхидээ «Сэлэнгэ» команда наададаг байна. Зүгөөр энэ 4:2:4 гэһэн гуримынь халтад гэхэдээ өөрыгөө харюулдаггүй байха юм. Һүүлэй үедэ хоёр захын добтологшодой талмай дээрэ эзэлдэг байрыень һэлгэхэдэньшье балай үрэ гараагүй. «Сэлэнгын» добтологшодые дэмжэгшэд (полузащита — Д. Бабич, А. Бурлаченко) һүүлэй үедэ өөһэдынгөө гол үүргэ — талмайн тэгэндэһээ добтолго эмхидхэхэ үүргэеэ, командын ёһотойл диспетчер байха үүргэеэ өөдэгүйхэнөөр бэелүүлдэг болонхой гэжэ һанагдана. Үнгэржэ ерэхэдээ добтологшод, хамгаалагшадай наадые нэгэдүүлэн эмхидхэхэ хүн талмай дээрэ олдодоггүй байха юм. Тээсгэн, июль соо Новосибирскын СКА командатай наадахадань, манай добтологшод хамгаалагшад хоёрой хоорондо хооһон зай гарашоод, тэрэниие айлшадай футболистнууд дуран соогоо эзэлжэ байгаа бэлэй. Энэ ушарта добтолхоһоо байтагай, футболистнуудай бэе бэеэ ойлголсохонь бэрхэтэй болошоно бшуу.

Добтологшод тухай тобшохоноор хэлэбэл иимэ. «Сэлэнгын» добтологшод яһала бараг, шуран солбон. Хурданшье, техникээр яһалашье. Зүгөөр ворота руу бүмбэгэ сохилгын шиидхэхы үедэ добтологшод нэгэ һаа, талмай дээрэ байраяа олодоггүй, үгышье һаа, удаардаг. Заримдаа добтологшод өөрөөл сохижо оруулха һэм гэһэншүүгээр эрмэлзээд, бүмбэгээ буляалгажархидаг байна. Манай добтологшод бусадай ворота руу 20 бүмбэгэ сохижо оруулаа, харин вратарьнай 24 бүмбэгэ алдаа бшуу.

Хамгаалагшад гол түлөб бараг наадана гэжэ хэлэлтэй. Үнинэй футболист, һайн, ухаансар наадаараа улаан-үдынхидэй дура буляаһан Гаврилов түрүүтэй хамгаалагшад шанга туршалга гаража байна гэхэдэ болоно. С. Аккуратовые бэрхэ футболистнуудай тоодо оруулмаар. Тиихэдэ һая наададаг болоһон Дылыковшье хожомоо бараг футболист болохо хаш. Мүнөө дээрээ дүй дүршэл, шадабари болоод техникэ дуталдана ха юм. Вратарь Титов баһал һүүлэй үедэ муугаар, хайхарамжагүйгөөр наададаг болоо. Нааданай хоёрдохи дүхэригэй түрүүшын гурбан уулзалгын һүүлээр манай вратарь аяар 12 бүмбэгэ алдажархёол! Энэнь аргагүй олон гээшэ.

Футбольно «далайда» тамаржа, хахад замаа гаталһан «Сэлэнгэ» дахинаа шанга шуурганда дайрагдаад, хахархай далбагадал урагшаа мүртэйгөөр ябахаяа болибо. Телетайпаар абтаһан мэдээсэлнүүд сэдьхэлдэ аягүй тоонуудые дурдаһаар: Ферганда — 0:3, Ленинабадта — 0:4, Душанбедэ — 1:5. Тиихэдэнь футболдо дуратайшуул сэжэжээ барин: «энэмнай юун боложо байнаб, сэлэнгынхид хэды болотор өөдэлхэгүй юм?» гэжэ сошордонгёор асууха юм. Харин телетайп нөөхеэл...

Нээрээшье хайшаа юм. Командын начальник Вампилов, тренернүүд Киселев, Лавов гэгшэд иимэ тулюур туйган байдалһаа командаяа хайшан гээд гаргаха юм? Али хизааргүй далайн бүрэнхы манан соогуур төөриһэн хахархай далбагадал мухардаһаар мухардаха юм гү?

С. БАДМАЕВ.

Туһатай зүбшэл

ҺАРХЯАГ СУГЛУУЛХА ХАҺА ЕРЭБЭ

Һархяагые ойн талхан, овощ, мяхан гэжэ байгаад арад зон хэлсэдэг. Тэрэньшье зүб. Һархяаг белок элбэгтэй, элдэб янзын витаминууд, минеральна бодосууд тэрэнэй бүридэлдэ ородог. Кали ба фосфорой хэмжээнэй талаар һархяагые овощ болон олон янзын фруктнуудшье хүсэдэггүй юм. Хэрбээ овощто тоһолиг зүйлэй үгы һаань, харин һархяаг тиимэ бэшэ. Тэрээндэ түргэн болбосордог тоһоной зүйл бии байха юм. Һархяаг шэмэ һайнтай зүйл һэн тулада хүниие эдеэндэ дуратай болгодог шуу. Зүгөөр болбосордоггүй бодосоор элбэг юм. Тиимэһээ хото, гэдэһэнэй үбшэнтэй хүндэ һархяаг таарахагүй байха.

Һархяагаар янза бүриин эдеэ бэлдэжэ болохо. Шэнэ һархяаг бага зэргэ шүлэндэ, загаһаар бэлдэһэн эдеэндэ, соусто нэмэбэл, утаа зохид амта оруулдаг шуу.

Һархяагые бусад эдеэ хоолой зүйлнүүдтэй холижо, салат, винегрет хэжэ болоно, мүн помидор, сыр, макаронтойгоор шаража эдихэдэ ямар амтатай гээшэб. Гадна дабһалха, хатаахада, мариновалхада һайн. Тиигэжэ болбосоруулһан һархяагые удаан хадагалжа болохо байна бшуу.

Һархяаг яажа дабһалхаб

Һархяаг хоёр янзаар дабһалха арга бии. Хүйтөөр гү, али халуун аргаар дабһалдаг юм.

Хүйтэн аргаар груздь, рыжик, сыроежкэ, белянки, чернушки гэжэ һархяагуудые дабһалжа болоно. Тиихын тулада (рыжигһээ бэшыень) 1—2 хоёр үдэрэй туршада хүйтэн уһан соо байлгаха. Энэ үедөө 3—4 дахин уһаяа һэлнэхэ шухала.

Тиигээд һайса угаагаад, сэбэрлээд модон гү, али шаажан гүйлгэһэн амһарта соо 5—6 сантиметр зузаантайгаар дабхасуулан нэгэ жэгдээр табиха. Тэрэ б... үхэр нюдэнэй эшын набшаһа багаханаар хэлсэх... грамм һархяаг бүхэндэ 50 грамм хүртэхөөр ... үбэнүүлхэ, (рыжиттэ 40 грамм). Амтыень та... лаврово набшаһа, халуун үбһэ, чеснок хэлсэхэдэ ...

Удаань түхэреэн модон хабхагаар хабхагла... таруулхын тэдысэ дээрэнь хүндэ юумэ табиха ... һархяатайнгаа нягтаржа һууһанай удаа дахи... дээрэ нэмэжэ, дарахада болохо.

Иигэжэ дабһалһан һархяагые 40—45 хоноһ... нонь эдижэ болохо байна.

Халуун гуримаар дабһалхын тулада һархяа... һалһан халуун уһанда бусалгаха. Нэгэ литр ... столовын хоёр халбага тухай дабһа хэхэ. Удаань ... адхажа һабхараагаад, хүргэхэ. Тиигэһэн хойноо ... гуримаар дабһалдаг ёһоор саашанхи хүдэлмэрэ... жэлүүлхэ. Груздь, сыроежкэ һархяагые 2—3 ми... сагаан һархяагуудые, маслятые 4—6 минутын т... бусалгаха ёһотой юм.

Халуун аргаар дабһалһан һархяагые удаан бай... эдижэ болоно. Жэшээнь, сыроежкэ 2—3, 25—35 хоногто хүсэд болбосоронхой байха бшуу.

Дабһалһан һархяагаа ходо хаража байха ... Хэрбээ хабхагайнь, торхын хабһанай буритаа... арилгаха, халуун уһаар угааха хэрэгтэй. Янза ... һархяагуудые нэгэ амһарта соо дабһалжа боло...

Суглуулһан һархяагаа 2—3 часһаа удаан ... байлгажа болохогүй. Ойһоо буун сасуу тэдэнээ ... сэбэрлэтты, буйлуулхаар бэлдэгты. Илангаа ... той, шүүдэртэй сагта суглуулһан һархяаг түргэ... даг юм. Хэрбээ саг дарыдань эдэ бүгэдые хэжэ ... гүй байбал, дабһалһан хүйтэ... соо байлгаха шухала. Үгыш... саарһан, фанерэ дээрэ тара... бяад, хүйтэн газарта гаргах... тэй.

(«Работница» журналһаа ...)

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

Гор. Улан-Удэ, типогр... Управления по печати пр... зете Министров БурАССР
Н-01796.
Зак. № ...